

SHERIDAN

Les Males llengües

COMEDIA EN CINC ACTES

TRADUCCIÓ DE

FRANCESC FERRER I J. FABRÉ OLIVER

1888

Biblioteca de l'Avenc

BARCELONA

BIBLIOTECA POPULAR DE L'AVENC

1912

RICHARD BRINSLEY BUTLER
SHERIDAN
(1751-1816)

Retrat pintat per Gainsborough

NOTA DELS TRADUCTORS

No pot dir-se que *LES MALES LENGÜES* sigui un arranjamant de la comedia inglesa de Sheridan *The School for Scandal*, tota vegada que no solament hi figuren els mateixos personatges, sinó que s'han traduït fidelment tots els pensaments, sense ni tant sols vestir cap d'aquests a la moda d'avui. Per això potser algú 'y trobarà pobresa de llenguatge; però, en canvi, els aficionats a gaudir de les linies pures, sense aplicacions sobreposades que les distreguin, s'estimaran més aquesta severitat, que 'ls recordarà la persona i el temps de Sheridan, que no pas les flors i violes amb que auria pogut engarlandar-se una obra que tant se presta a fer-ne una comedia del dia.

El que han fet els traductors ha sigut sinte-

titzar les escenes carregades de parlaments massa llargs (potser necessaries en aquella epoca), però sense augmentar ni disminuir l'intensitat de la nota de color primitiva, ni distreure tampoc el fons llis dels pensaments en cap imatge ni dibuix.

Pot dir-se, doncs, que LES MALES LLENGÜES es una traducció respectuosa de la comedia de Sheridan en quant a fons i forma.

PERSONES

SENYORA BURLETA, 32 anys; gentil, intrigant i distingida.

SENYORA ESCARDOT, 22 anys; bonica, elegant i vanitosa.

MARIA, 17 anys; rossa, ingenua i lleial.

DONYA CANDIDA, 50 anys; ben conservada, trapacera i pretensiosa en maneres i vestir.

SIR PERE ESCARDOT, 58 anys; ome ric i distingit.

SIR OLIVERI SUPERFICIA, 60 anys; robust, temperament obert i energic, vestit amb senzillesa.

JOSEP SUPERFICIA, 28 anys; seriós, apinzellat, ipocrita.

CARLES SUPERFICIA, 25 anys; vistós, elegantíssim, fastuós i simpatic.

BARÓ DE LA MALA-PARLA, 32 anys; infatuat i entonat.

SERPETA, 40 anys; intrigant, traïdor i amb aires d'ome de curia.

FIDEL, ex-majordom, 65 anys; respectuós i correcte.

SIR ENRIC BUMPER, jove aristocrata, calavera i gran bevedor.

SENYOR LLAGOSTA, oncle del baró de Malaparla; vell ridicol.

SAMUEL, jueu prestamista, 45 anys; de vestir ranci i posat prudent i recelós.

CAMETA, criat d'en Carles; espavilat.

Altres criats de sir Pere Escardot, de la senyora Burleta i d'en Josep Superficia.

Cavallers amics d'en Carles.

L'acció passa a Anglaterra a ultims del segle XVIII.

*A Gentleman in a full Dress
for February 1777*

*A Lady in an Undress for
July 1777*

Wm. Verelstam del.

ACTE PRIMER

L'escena es una sala de casa la comtessa de Burleta, dama rica i distingida. A l'esquerra, quasi al fons, un tocador elegant, amb flors, i un mirall. A la dreta, prop del teló de boca, una tauleta rodona i cadires a la vora. Al fons l'entrada principal, per on se vegi una galeria vidriada. Mobles rics a tots dos costats, i plantes de saló.

A l'aixecar-se 'l teló la senyora Burleta està dreta davant de la consola, empolvant-se i component-se; i a l'altra banda, assegut vora la tauleta rodona i amb un diari a la mà, hi ha en Serpeta prenent xacolata.

Dreta i esquerra les de l'actor.

ESCENA I

LA SENYORA BURLETA (*arreglant-se*)
I EN SERPETA (*prenent xacolata*)

SENYORA BURLETA. — ¿Diu que ja s'han inser-
tat tots els solts, senyor Serpeta?

SERPETA. — Sí, senyora. Jo mateix els vaig
copiar disfrenant la lletra, i així ningú podrà
sospitar d'on vénen.

SENYORA BURLETA. — ¿Ja s'ha cuidat de fer
correr la notícia de l'intriga de la senyora
Trencadiça amb el capità Fanfarria?

SERPETA. — Tal com marxa la cosa, estic segu-
ríssim que 'u sabrà la senyora Trencadiça
abans de vint-i-quatre ores.

SENYORA BURLETA. — La senyora Trencadiça
té molt talent i es molt enginyosa: vagi
amb compte.

SERPETA. — No 'y ha pas dubte : a la seva
joventut va tenir grans exits. Ella tota sola
va desfer sis matrimonis, va ocasionar qua-
tre raptos, i més d'una dotzena de divorcis i
separacions judicials.

SENYORA BURLETA. — ¿No li he dit, que té
molt de talent?

SERPETA. — Té una inventiva de primera, però
devegades es molt insolent. Li falta la

delicadesa, la melositat de la burla, que tant distingeix la maledicència de la vostra excel·lència.

SENYORA BURLETA. — Vostè no es imparcial, Serpeta.

SERPETA. — I molt, senyora, que 'u soc : pot més vostè amb una paraula, o una mirada, que altres empleant tota classe de medis.

SENYORA BURLETA (*tot arreglant-se en el tocador*). — Sí, estimat Serpeta : no pretenc negar la satisfacció que experimento pels meus exits. Ferida en la meva joventut per una llengua d'escorçó, sento un plaer inexplicable quan puc fer baixar les demés reputacions al nivell de la meva.

SERPETA. — Es natural, senyora; però 'y ha un assumpte en que m'ha fet prendre part, en el qual no sé quin fi porta la vostra excel·lència.

SENYORA BURLETA. — Suposo que 's deu referir al meu veí sir Pere Escardot i a la seva família?

SERPETA (*deixant la xacolata, aixecant-se i donant alguns passos cap a la senyora Burleta*). — Ni més ni menys : als dos joves dels quals sir Pere ha sigut com un pare; ad en Josep i en Carles Superfícia; ad aquells dos germans tant diferents : el primer tant seriós, i tant calavera l'altre.

SENYORA BURLETA. — Prou que 'u sé.

SERPETA. — Tant respectat que es don Josep Superficia, i el seu germà don Carles un tronera tant desfet, i, segons diuen, correspost per la senyoreta Maria, l'afillada de sir Pere.

SENYORA BURLETA. — Es veritat : enamorat i correspost, que es pitjor.

SERPETA. — I fins diuen que don Josep es el favorit de vostè.

SENYORA BURLETA. — No 'y ha gens ni mica d'amor entre don Josep Superficia i jo. (*Girant-se cap ad en Serpeta i posant-se d'esquena al mirall.*) El que vol el senyor Superficia es el dot de la Maria, i res més.

SERPETA. — Doncs, si la vostra excel·lencia no sent amor per don Josep, ¿per què s'empenya en destruir l'amistat o l'amor entre en Carles i la Maria?

SENYORA BURLETA (*amb passió*). — ¿No endevina que estimo en Carles?... que aquest calavera, aquest ome sense cap diner, me té boja per ell?

SERPETA. — Ara començo a veure-y clar. Però... i l'intimitat amb don Josep?

SENYORA BURLETA. — Els nostres interessos l'han portada. Ja 'u sé, que es un ipocrita, un egoïsta, i fins un malvat...

SERPETA. — I sir Pere assegura que no 'y ha ningú millor en tot Inglaterra.

SENYORA BURLETA. — Prou que 'u sé; mentres que al pobre Carles tot-om el critica, excepte la senyoreta Maria.

ESCENA II

DITS, UN CRIAT I EN JOSEP SUPERFICIA

CRAT (*anunciant la visita*). — El senyor Superficia.

SENYORA BURLETA. — Que faci 'l favor de passar. (*El criat s'inclina i surt.*) Com que sempre sol venir en aquesta ora, no es estrany que la gent digui que es el meu amant.

JOSEP SUPERFICIA (*saludant*). — Ma senyora i estimada Burleta : com se troba? (*Girant-se ad en Serpeta.*) Servidor de vostè.

SENYORA BURLETA. — Mai diria de què enraonavem? Explicava al senyor Serpeta 'l fonament del nostre afecte. Al senyor ja se li pot dir tot : es un amic lleial.

JOSEP SUPERFICIA. — Impossible 'm seria sospitar d'un ome del discerniment del senyor Serpeta.

SENYORA BURLETA. — Prou elogis. ¿Ha vist el seu germà?

JOSEP SUPERFICIA. — No, no l'he vist.

SENYORA BURLETA. — I la Maria?

JOSEP SUPERFICIA. — Tampoc, però sé que 'ls consells de vostè li han fet efecte.

SENYORA BURLETA. — Al senyor Serpeta 'u ha d'agrair. (*Canviant de to.*) M'han assegurat que 'l seu germà Carles està a l'última pregunta : es cert?

JOSEP SUPERFICIA. — Aïr li van embargar la casa.

SENYORA BURLETA. — Pobre Carles!

JOSEP SUPERFICIA (*amb ipocresia*). — Jo bé voldria esser-li d'alguna utilitat; perquè l'ome que no participa de les desgracies d'un germà, per més que ell ne tingui la culpa, no mereix...

SENYORA BURLETA. — Deixem-nos de moral, per ara : estem entre amics de confiança.

JOSEP SUPERFICIA. — Perdoni, senyora : el costum...

SERPETA. — Sembla que vénen visites. Amb el seu permís, me retiro a copiar la carta de que li he parlat. (*S'alça.*) Senyor Superficia, servidor de vostè.

JOSEP SUPERFICIA. — Passi-u bé... (*En Serpeta se'n va.*) Senyora, sento molt que tingui tanta confiança en aquest individu.

SENYORA BURLETA. — I per què?

JOSEP SUPERFICIA. — Perquè no fa gaire que he descobert que sovinteja les conferencies amb en Fidel, antic majordom del meu pare.

SENYORA BURLETA. — ¿Creu vostè que potser ens fa traició?

JOSEP SUPERFICIA. — Res més facil : aquest senyor Serpeta 'm sembla que no té prou virtut per esser fidel ni a la sevaombra, ni a sa propria dolenteria.

ESCENA III

LA SENYORA BURLETA, EN JOSEP SUPERFICIA
I LA MARIA (*que entra*)

SENYORA BURLETA (*amb manyaguèria*).—Maria estimada : com estas? què 't passa?

MARIA. — Res : aquest bon senyor de sir Benjamí Mala-parla, que 'm persegueix per tot arreu, acaba d'entrar a casa del meu tutor junt amb el seu antipatic oncle 'l senyor Llagosta, i al veure-ls venir he fugit per no trobar-los.

SENYORA BURLETA. — Molt ben fet, Maria.

JOSEP SUPERFICIA. — Me sembla que, si mon germà Carles agués anat amb ells, no auria fugit tant depressa, senyoreta.

SENYORA BURLETA. — Vaja, don Josep : no parli així a les senyoretetes : jo juraria que la Maria ha vingut aquí perquè sabia que vostè 'y era. I digues, tu, Maria : ¿què t'ha

fet, sir Benjamí, perquè 'n fugis d'aquesta manera?

MARIA. — A mi res, però no m'agrada sentir-lo parlar mal de tot-om.

JOSEP SUPERFICIA. — Oh! i el pitjor es que no s'hi guanya res, en no coneixe-l : tant de mal diu d'un amic com d'un desconegut.

SENYORA BURLETA (*amb ironia*). — Tot el que vulgui, però sir Benjamí es molt enginyós... i es... poeta.

MARIA. — No m'agrada, aquesta mena d'enginy.

JOSEP SUPERFICIA. — Té molta raó, senyoreta: aquests enginyers que fereixen no 's poden alabar.

SENYORA BURLETA. — Sí, sí; però no 'y ha enginy sense un xiquet de picardia : si no punxa no 'y ha gracia.

JOSEP SUPERFICIA. — Es clar que no.

MARIA. — Doncs jo no 'u puc sofrir.

ESCENA IV

ELS MATEIXOS, UN CRIAT,
I DESPRÉS DONYA CANDIDA

CRIAT (*entrant*). — Donya Candida espera, per baixar del cotxe, saber si la vostra excel·lencia la pot rebre.

SENYORA BURLETA. — Diga-li que l'espero. No caldria sinó! (*S'alça.*) Aquí tens, Maria, un caracter al teu gust. Encara que es molt enraonadora, es la senyora més bona i més amable, segons diu la gent.

MARIA. — Però la seva llengua fa més mal que una pedregada.

JOSEP SUPERFICIA. — Penso 'l mateix, senyoreta : mai tindria tanta por d'un atac a la meva onra com quan donya Candida volgués defensar-la.

(*Entra donya Candida.*)

DONYA CANDIDA (*cerimoniosament*). — Senyora Burleta, senyor Superficia...

JOSEP SUPERFICIA. — Servidor de vostè.

DONYA CANDIDA (*amb llestesa*). — ¿Quines notícies corren? Encara que no val la pena de saber-les, perquè no 's contenen més que infamies.

JOSEP SUPERFICIA. — Es veritat, desgraciadament.

DONYA CANDIDA (*girant-se de cop a la Maria*). — Oh Marial ma estimada Marial ¿Ja s'ha acabat tot, entre vostè i en Carles? Es clar: les seves extravagancies... Si no 's parla d'altra cosa en tot Londres!

MARIA. — Sento molt que la gent tingui tant poca cosa de que ocupar-se.

DONYA CANDIDA. — Prou que 'u sé; però

qui atura les males llengües! Cregui que he tingut un disgust, al saber que 'l seu tutor, sir Pere, corria tant malament amb la seva esposa!

MARIA. — Es molt sensible que 'l món s'ocupi d'aquestes coses!

DONYA CANDIDA (*amb afectació*). — Veritablement. Però què 'y hem de fer! La gent volen enraonar. Miri : precisament aïr me contaven que la senyora Rodaire avia fugit amb el senyor Filigrana. Reina Santíssima! Però no se n'ha de fer cas del que se sent dir a la gent.

MARIA. — Això no 's pot sentir!

DONYA CANDIDA. — Es clar que no, però no 's parla d'altra cosa. Vegi qui auria dit mai que la senyoreta Empolainada, tant amiga de vostè, fos tant indiscreta! Figuri-s que 'l seu oncle la va sorprendre quan pujava a la diligència que va a York amb el seu mestre de ball.

MARIA. — Això es fals! Es una infàmia!

DONYA CANDIDA. — Jo també 'u juraria. El mateix que l'istoria que va circular, el mes passat, sobre la senyora Pardalets amb el coronel Casino.

JOSEP SUPERFICIA. — Es monstruós, el que passa amb la maledicència!

MARIA. — No 'u seria tant si ningú 'u comentés.

DONYA CANDIDA. — No 'y ha pas dubte : els que repeteixen aquestes istories són tant malvats com els que les inventen.

SENYORA BURLETA. — Es el mateix que jo dic sempre.

DONYA CANDIDA. — Però què 'y hem de fer? Com pot evitar-se que la gent murmurin? Avui mateix, donya Gallarets m'ha assegurat que 'ls senyors de la Lluna de Mel han arribat a esser, al cap i a la fi, marit i muller com totes les seves relacions.

SENYORA BURLETA. — Això ja es vell.

MARIA. — Doncs jo no 'u crec.

DONYA CANDIDA. — Tot pot esser, filla, en aquest món. Bé es pitjor el que m'han dit de la viudeta veïna seva...

JOSEP SUPERFICIA. — Deu esser alguna altra calumnia.

MARIA. — No 'ns la conti.

DONYA CANDIDA. — Al cap i a la fi no es pas res de mal : es solament que en tres dies s'ha curat l'idropesia que la desfigurava tant, i ha recobrat les seves primitives formes.

SENYORA BURLETA (*amb ironia*). — Potser es qüestió de la cotilla.

DONYA CANDIDA. — Ah! i que 'l senyor Brufol i en Tomaset Gandul s'avien desafiat per qüestió de la seva esposa, la filla de la marquesa del Cap Verd.

MARIA. — Tot això són les males llengües.

SENYORA BURLETA. — Desenganya-t : quan els
goços lladren...

JOSEP SUPERFICIA. — Sense un fonament la
gent no enraonen.

DONYA CANDIDA. — Creguin que jo no dic
aquestes coses perquè sí. De cap maneral
Oh! això mail Perquè ja saben que sempre
he dit que 'ls repetidors d'istories denigrants
són molt pitjors que 'ls mateixos que les
inventen.

JOSEP SUPERFICIA. — Ah! Si tot-om tingués la
seva indulgència i la seva bondat, prou
seria una altra cosa, el món!

DONYA CANDIDA. — No puc soportar la gent
que enraona del darrera. (*Canviant de to.*)
I... a proposit : deu esser mentida 'l que
diuen que 'l seu germà Carles està arruïnat?

JOSEP SUPERFICIA. — Tinc molta pena que
sigui veritat.

DONYA CANDIDA. — Vostè l'ha d'animar. Al
cap i a la fi quasi tot-om està com ell. El
senyor del Fus, el baró de l'Estella i el
senyor de Sant Bru s'han quedat, en el que
va de setmana, sense cap diner : de manera
que si en Carles està amb aigua fins al
coll, els seus coneguts estan, com ell, arruï-
nats; cosa que no deixa d'esser un consol.

JOSEP SUPERFICIA. — I molt gran, senyoral

ESCENA V

DITS, UN CRIAT, EL SENYOR LLAGOSTA
I EL BARÓ DE LA MALA-PARLA

CRIAT (*entrant*). — El senyor Llagosta i sa excel·lència el baró de la Mala-parla. (*Surt després d'anunciar la visita.*)

SENYORA BURLETA. — Ja veus, Maria, com el teu pretendent te persegueix.

(*Entren en Llagosta i el baró.*)

SENYOR LLAGOSTA. — La saludo atentament, senyora Burleta. Donya Candida: crec que no coneix el meu nebot, el senyor baró Benjamí de la Mala-parla. A fe, senyora, que té molt d'enginy: es un gran poeta. ¿No es cert, senyora Burleta?

BARÓ. — Vaja, oncle!

SENYOR LLAGOSTA. — I què dimoni! El que he dit es cert. Faig posta que no hi ha un altre inventor de xarades i geroglífics en tot Anglaterra.

DONYA CANDIDA. — M'alegro de saber-ho.

BARÓ. — Moltes gracies, senyora. (*Dirigint-se ad en Llagosta.*) Però... oncle!... li suplico...

SENYOR LLAGOSTA. — Què vol dir, li suplico? Quedaria encantada, al veure amb quina llestesa maneja aquestes coses!

SENYORA BURLETA. — Estranyo, sir Benjamí, que no agi publicat res.

BARÓ. — Trobo que es molt vulgar l'imprimir; i, com que totes les meves insignificants produccions són satíriques i denigrants, s'obres la vida privada, m'he convençut que circulen molt més confiant algunes copies als amics de les persones a qui van dirigides...

MARIA (*apart*). — No puc sentir parlar aquest omel

BARÓ. — Amb tot, tinc algunes elegies amoroses que, si algun cop troben acollida entre les senyores, les publicaré.

SENYOR LLAGOSTA (*dirigint-se a la Maria*). — Oh! Immortalitzarien el seu nom com el de la Laura del Petrarca!

BARÓ (*a la Maria*). — Estic més que cert que li agradarien.

MARIA (*amb indiferencia*). — Potser sí.

SENYOR LLAGOSTA. — I... ara que 'y penso: saben el que passa?

DONYA CANDIDA. — ¿Que vol dir allò de la senyora Camamilla amb el...

SENYOR LLAGOSTA. — No, senyora, no : res de camamilla ni maria-lluïsa : parlo de la senyoreta Bonica, que 's casa amb el seu lacai.

DONYA CANDIDA. — Impossible!

BARÓ. — Es veritat, senyora.

SENYOR LLAGOSTA. — I encara s'hi afegeix que 'y ha raons molt poderoses i apremiants perquè la boda 's verifiqui molt depressa.

SENYORA BURLETA (*amb indiferència*). — Alguna cosa he sentit a dir.

DONYA CANDIDA. — Jo no crec res de tot el que diuen : aquesta senyoreta es molt prudent, i ningú s'atreveria a inventar contra d'ella tant calumniosa mentida.

BARÓ. — Doncs això es la causa principal que se li doni credit.

JOSEP SUPERFICIA. — No m'ho explico.

SENYORA BURLETA. — Tampoc ho entenc.

BARÓ. — Es molt clar: ha sigut tant cautelosa i tant reservada, que tot-om creu que existeixen grans motius per a aquesta reserva i aquesta cautela. (*Dit amb misteri.*)

DONYA CANDIDA. — Prou es facil d'entendre.

MARIA (*apart*). — Déu ens ajudi!

DONYA CANDIDA. — La calumnia resulta tant fatal, per al credit d'una senyora prudent, com la febre per a les constitucions molt robustes.

BARÓ. — Ja 'u crec! Un cop d'aire mata més aviat un ome robust que no pas un entec.

DONYA CANDIDA. — No 'y ha pas dubte. Un cas així va passar a la senyoreta Flautista: una paraula mal entesa va tirar per terra la seva reputació. Se 'n recorda, sir Benjamí?

BARÓ. — I amb tots els detalls, que me 'n recordo.

SENYORA BURLETA. — Expliqui-ns-ho, sir Benjamí.

BARÓ. — Es molt senzill. A la tertulia de la senyora del Pontó, una nit, la conversa va recaure sòbres la cria d'ovelles escoceses; i una de les senyoretetes digué que, a la finca del seu pare, una d'aquestes ovelles escoceses avia tingut dos bessons. «— Com! — digué la senyora del Lluç, que, com saben vostès, es més sorda que una tapia. — Es a dir que la senyoreta Flautista ha tingut dos bessons?» I, aquesta equivocació d'aquella bona senyora sorda, poden comptar si va fer esclatar de riure tota la tertulia!

SENYORA BURLETA. — Es clar, que avien de riure!

DONYA CANDIDA. — Es graciós, el cas.

BARÓ. — Sí, sí : molt graciós! Però l'endemà ja la noticia corria, i tot-om creia que la senyoreta Flautista avia tingut dos bessons: un nen i una nena; i fins se deia a quin poble els tenien a dida i qui era 'l seu pare.

MARIA. — Això es inversemblant : no 'm parli més d'això...

SENYOR LLAGOSTA. — Doncs parlem d'una altra cosa. Es veritat, que torna d'America, el seu oncle Oliveri, don Josep?

JOSEP SUPERFICIA. — No pas que jo 'u sapiga.

SENYOR LLAGOSTA. — Bon disgust tindrà, quan vegi en Carles, el germà de vostè, tant perdut com està!

JOSEP SUPERFICIA. — Si bé es veritat que ell ne té la culpa, jo confio que ningú s'entretindrà influint en l'oncle perquè 'l deseredi: en Carles pot canviar de conducta.

BARÓ. — Ja 'u crec! Ja comença a tenir molt bona reputació entre 'ls jueus.

SENYOR LLAGOSTA. — Digues, doncs, que si 'ls jueus tinguessin vot en Carles sortiria diputat.

MARIA (*apart*). — Això no 's pot aguantar!

BARÓ. — M'han dit que quan està malalt...

SENYORA ESCARDOT (*amb emoció*). — En Carles, està malalt?

BARÓ. — No, senyora : dic que quan està malalt tots els usurers li fan novenes, a les sinagogues, perquè no 's mori.

DONYA CANDIDA. — Vol dir, que són tant bona gent, els jueus?

SENYOR LLAGOSTA. — Així 'u diuen.

BARÓ. — Però perxò ningú més fastuós que ell. Sempre té vint-i-cinc o trenta comerciants que fan antessala, com a casa d'un ministre o d'un banquer.

SENYOR LLAGOSTA. — Hi deuen anar a cobrar les factures.

JOSEP SUPERFICIA (*amb fingiment*). — Això podrà divertir-los a vostès, però tenen molt poca consideració als sentiments d'un germà present.

MARIA (*apart*). — No puc sofrir tanta ipocresia. (*Alt.*) Senyora Burleta, amb el seu permís me retiro : me trobo molt malament. Estiguin bons. (*S'alça, saluda i surt pel forum.*)

ESCENA VI

ELS MATEIXOS, MENYS LA MARIA

DONYA CANDIDA (*després que tots s'han aixecat saludant la Maria*). — S'ha quedat més groga que una cera.

SENYORA BURLETA. — No la deixi, donya Candida : tinc por que no li agafi alguna cosa.

DONYA CANDIDA. — Sí, sí, pobretal Qui sab el que serà d'ellal (*Surt darrera de la Maria.*)

ESCENA VII

ELS MATEIXOS, MENYS DONYA CANDIDA

SENYORA BURLETA. — Es que no podia aguantar més el que 's deia d'en Carles.

BARÓ. — Prou s'ha vist ben bé l'afecte que li porta.

SENYOR LLAGOSTA. — Tu, Benjamí, auries de distreure-la recitant-li 'ls teus versos.

JOSEP SUPERFICIA. — El mal de la Maria 'm sembla que no 'l pot curar vostè, baró.

BARÓ. — Ja 'm penso que 'l curaria millor en Carles; però ¿sab vostè, don Josep, com està, aquell calavera? Jo, a vostè, no voldria molestar-lo; però sé que en Carles està perdut del tot.

SENYOR LLAGOSTA. — No pot trobar diners enlloc.

BARÓ. — Ja no té cap moble.

SENYOR LLAGOSTA. — Ha fet coses molt lletges.

SENYORA BURLETA. — Deixin-lo estar, en Carles.

SENYOR LLAGOSTA. — Té raó : molestem el seu germà.

BARÓ. — Ja li contaré tot, un altre dia. Anem-nos-en, oncle.

SENYOR LLAGOSTA. — Com vulguis. Amb el seu permís, ens retirem.

SENYORA BURLETA. — No se 'n vagin : esperin-me, que jo 'ls acompanyo al pabelló del jardí, on tindrè 'l gust d'obsequiar-los amb un *lunch* improvisat. Vostè també 'ns acompanyarà, senyor Superficia : no es veritat? Tots junts, tots junts, anem a donar

les ordres necessaries. Vostè 'l dirigirà, sir Benjamí.

TOTS. — Amb molt gust : acceptat.

(*A l'anar a sortir se topen amb donya Candida i la Maria, que tornen.*)

SENYORA BURLETA (*abraçant la Maria i la Candida*). — Vostès també vénen amb nosaltres al pabelló del jardí. No caldria sinó (*Se les emporta.*)

ESCENA VIII

UN CRIAT I SIR PERE ESCARDOT.

(*Entra sir Pere, seguit del criat.*)

CRIAT. — La senyora acaba de sortir cap al pabelló del jardí amb uns senyors convidats.

SIR PERE. — No 'y fa res : no li passi avís. Escolti : si 'm ve a buscar el senyor Fidel, faci 'l favor de fer-lo entrar.

CRIAT. — Molt bé diu. Té res més per manar?

SIR PERE. — No, gracies. (*El criat fa reverencia i surt. Sir Pere dóna uns quants passos pel saló, molt cap-ficat, i 's deixa caure en un canapè. Pausa.*) Quan un fadrí vell se casa amb una dòna bonica i jove, molt jove, ¿què pot esperar? Fa sis mesos que la senyora Escardot m'ha fet el més feliç dels omes, i

des de llavors soc el més desgraciat dels mortals. Anant a l'església ja vam disputar una mica, i ja aviem renyit quasi del tot abans que les campanes acabessin de tocar a casament. I això que m'hi vaig mirar molt per triar-la : una noia educada al camp, sense conèixer el luxe, senzilla i modesta... I ara, tot plegat, el mateix ha sigut casar-se que convertir-se en una capritxosa plena d'extravagancies ridicoles de la moda, fent baixar cada dia la meva bossa d'una manera alarmant. I el pitjor de tot es que crec que l'estimo; perquè, si no, no aguantaria pas que m'estigués arruïnant.

ESCENA IX

SIR PERE I EN FIDEL

FIDEL (*entrant*). — Servidor de vostè, sir Pere.
Com se troba?

SIR PERE. — Malament, molt malament, Fidel;
molt malament : tot són contrarietats.

FIDEL. — ¿No 'n seria pas la causa la seva esposa?

SIR PERE. — Què! ¿Que per ventura 'us han dit que s'avia mort?

FIDEL. — No, dissimuli : vostè l'estima, encara que no congeniin gaire.

SIR PERE. — La culpa no es tota seva, Fidel.

La senyora Burleta i la tertulia de casa seva 'n tenen la culpa. La fan tornar exigent i estrambotica. I, perquè no 'y falti res, fins la Maria 's nega a obeir-me, no volent-se casar amb don Josep Superficia; i en canvi se casaria tot seguit amb aquell calavera del seu germà Carles. ¿Voleu més desgracies juntes?

FIDEL. — Sir Pere, no penso com vostè : en Carles es millor del que sembla.

SIR PERE. — Vos equivoqueu : en Josep es or, i l'altre no es ni plom. Quin disgust per a sir Oliveri, quan arribi!

FIDEL. — Oh i que arribarà ben aviat. Potser ja es aquí.

SIR PERE. — Què dieu! No l'esperava, encara.

FIDEL. — Ha fet un viatge molt rapid.

SIR PERE. — Setze anys que no l'he vist! ¿Sabeu si encara vol que 's guardi secreta la seva arribada, tal com me va escriure?

FIDEL. — Ja 'u crec, que 'u desitja! Com que primer vol coneixer els seus nebots sense que 'l coneguïn ad ell.

SIR PERE. — Que sab que m'he casat?

FIDEL. — Sí, senyor; i desseguida vindrà a felicitar-lo.

SIR PERE. — Sí! com hi ha món! Com si beguessim a la salut d'un amic tísic. (*Amb*

vergonya.) Ah, Oliveri, com te 'n riuras, de mil Tant que 'ns en aviem burlat, del matrimoni (Canviant de to.) Però vós no n'hi digueu ni una paraula, de les disputes entre jo i la meva esposa.

FIDEL. — No 'n faltaria d'altra! Però... es precis que tingui compte de no deixar transparentar la més petita cosa.

SIR PERE. — Es clar. Però això serà impossible, amb el genit que té la meva dòna!

ESCENA X

DITS I LA SENYORA ESCARDOT (*que entra*)

SIR PERE (*girant-se a la seva dòna i saludant*). — Senyora, he fugit de casa per evitar aquestes escenes que tant li agraden a vostè, i encara 'm ve a trobar aquí, a casa dels altres.

SENYORA ESCARDOT. — Si li agraden o no, a mi poc se me 'n dóna; però vostè ha de subjectar-se als meus capritxos, i, el que es més, vull que s'hi subjecti. Perquè, encara que educada al camp, sé perfetament que a Londres la dòna a la moda no ha de donar comptes a ningú quan es casada.

SIR PERE. — Molt bé, senyora, molt bé! De

manera que un marit no es res absolutament per a vostè? no té cap autoritat?

SENYORA ESCARDOT. — Autoritat? No 'm faci riure. I quina autoritat? Si jo fos la seva filla... Però, essent la seva muller, mai! Vostè ja era prou gran per saber-ho, quan se va casar amb mi.

SIR PERE. — Doncs faci 'l que li sembli, però jo no consentiré que m'arruïni amb els seus capritxos. De comptes de flors no 'n pagaré cap més. ¿Sab quant han costat, aquest mes, les camelies i les roses del seu tocador? Cent lliures!

SENYORA ESCARDOT (*condolent-se*). — ¿Quina culpa 'y tinc, si les flors són cares a l'ivern?

FIDEL. — Si no manen el contrari, me retiraré...

SIR PERE. — Comprenc que no són agradables, aquests col·loquis.

FIDEL. — Senyora, la saludo atentament. Sir Pere, a les seves ordres. (*Surt pel forum.*)
(*Sir Pere i la senyora saluden.*)

ESCENA XI

ELS MATEIXOS, MENYS EN FIDEL

SENYORA ESCARDOT (*melosament*).—Prou que 'u voldria, jo, que les flors fossin barates;

però ¿què 'y puc fer si la primavera no dura tot l'any?

SIR PERE. — Si vostè agüés nascut dintre d'aquest ambient que ara respira, no 'u estranyaria; però, en una noia criada al camp, filla d'un petit agricultor, acostumada a vestir de percala i a treballar tot lo dia, no m'explico aquestes exigencies.

SENYORA ESCARDOT. — Oh! sí, sí! Doncs se les té d'explicar : aleshores cuidava les gallines i munyia les vaques perquè era la filla d'un pagès, i ara gasto sedes i puntes, i diamants i flors de preu, perquè soc l'esposa d'un milionari, segons diuen.

SIR PERE. — Però vostè no m'agraeix el que jo l'agi posada en aquest estat.

SENYORA ESCARDOT. — Ho va fer pel seu gust, perquè jo li agradava; i, de consegüent, té l'obligació de fer tot el que fa, i molt més encara.

SIR PERE (*amb ironia*). — Potser vol dir que tinc l'obligació de fer-la viuda.

SENYORA ESCARDOT (*posant-se la mà a la boca amb coqueteria i tossint*). — Hml! Hml!...

SIR PERE (*molt seriós*). — Gracies, senyora. El que es per ara no tinc tal intent : li agraeixo l'insinuació.

SENYORA ESCARDOT (*més falaguera*). — No s'oposés a tot el que jo vull, i no li parlaria

així. Sempre m'avia figurat que a vostè li agradaria tenir una muller de bon gust.

SIR PERE. — No 'l toquem, aquest punt del bon gust : prou raons ens costa.

SENYORA ESCARDOT. — La senyora Burleta...

SIR PERE (*recalcant*). — No me 'n parli, tampoc, d'aquesta preciositat.

SENYORA ESCARDOT. — La senyora Burleta i la societat que 'm visita són persones distingidíssimes, de les quals ningú té res que dir.

SIR PERE. — Res que dir de bo, deu voler dir. Quina genteta! Tot-om es desonrat excepte ells! No es res, treure l'onra de tot-om!

SENYORA ESCARDOT. — I vostè s'atreveix a restringir la llibertat de parlar?

SIR PERE. — Déu meu! Aquesta gent l'han feta tornar, a vostè, tant dolenta com ells!

SENYORA ESCARDOT (*amb manyagaria*). — No s'ho prengui tant seriosament : això es, per a nosaltres, un *sport*. Quan jo murmuro dels altres estic segura que aquests altres ho fan de mi. Vaja, sir Pere : ja sab que m'ha promès venir a la tertulia de la senyora Burleta.

SIR PERE (*no tant seriós*). — Hi assistiré sols per escoltar el que diuen de mi.

SENYORA ESCARDOT. — Llavors no cal que 's mogui, perquè desseguida vindran els amics

de la tertulia. Jo m'arribo a casa, a arreglar-me una mica, i torno. (*Amb coqueteria.*)
Suposo que m'esperarà, sir Pere. (*Surt.*)

SIR PERE. — Està vist : no 'y ha remei. Amb quina gràcia 'm contradiu en tot! No 'm té ni una gota d'afecte; però, ja que no puc fer que m'estimi, tinc el gust, almenys, de disputar amb ella. I... que es estrany!... mai la veig tant bonica com quan fa tot el que pot per desagradar-me. (*Escoltant al forum.*) Sembla que ja vénen les llengües de serpeta : ni pels corredors poden callar. Retirem-nos. (*Surt per una porta de l'esquerra.*)

ESCENA XII

LA SENYORA BURLETA, DONYA CANDIDA, EL SENYOR LLAGOSTA, EL BARÓ DE LA MALAPARLA I EN JOSEP SUPERFICIA. (*Entren tots molt alegres.*)

SENYORA BURLETA. — Cal que 'ns ho reciti ara mateix.

JOSEP SUPERFICIA. — Sí, sí! L'epigrama, l'epigramal

BARÓ. — Si no val res...

SENYORA BURLETA. — Ja que no 'l vol recitar, me 'n donarà una copia.

ESCENA XIII

DITS, LA SENYORA ESCARDOT I LA MARIA
(*que entren*)

SENYORA BURLETA (*a la senyora Escardot*). —
Suposo que vindrà sir Pere.

SENYORA ESCARDOT. — Ja 'm pensava trobar-
lo aquí. (*Mira amb coqueteria en Josep.*)

SENYORA BURLETA. — Estas molt seria, Maria.
Jugaras una partida de tuti amb el senyor
Superficia : eh?

MARIA. — No 'm distreuen, les cartes... però
estic disposada a complaure la vostra excel-
lencia.

(*En Josep s'inclina, i ell i la Maria s'acosten
a una tauleta i comencen a jugar.*)

SENYORA ESCARDOT (*apart*). — M'estranya que
en Josep no aprofiti l'ocasió de parlar amb
mi, ara que no 'y ha sir Pere.

DONYA CANDIDA. — Des del jardí he vist
passar la senyoreta Camosina.

SENYORA BURLETA (*ironica*). — Es guapíssima...

DONYA CANDIDA. — Té un color fresc com
una rosa.

BARÓ. — D'olor?

SENYORA ESCARDOT. — Sobre tot quan s'acaba
de pintar.

DONYA CANDIDA. — No, filla, no : es natural: jo l'he vista tornar-se groga, i després pujar-li altra volta la rojor.

SENYORA BURLETA. — De nit li fuig i de dia li torna.

DONYA CANDIDA. — Perxò més bonica es sa germana.

BARÓ. — Si té cinquanta anys.

DONYA CANDIDA. — Tot lo més quaranta-nou. Vaia una manera de posar anys!

SENYORA BURLETA. — Té unes dents precioses.

DONYA CANDIDA. — Per tals li costen : cinquanta lliures.

SENYOR LLAGOSTA. — Vet-aquí per què sempre les ensenya.

SENYORA BURLETA. — Sempre riu com una beneita.

DONYA CANDIDA (*amb manyagaria*). — Dolental

BARÓ. — Més val així que fer com la senyora de l'Esportell.

DONYA CANDIDA. — Aquella sí que no calla mai I amb aquella boca!

SENYORA BURLETA. — Sembla la caixeta de les ànimes...

SENYORA ESCARDOT. — O 'l buçó del correu.

BARÓ. — Les paraules li xiulen...

SENYORA ESCARDOT. — Com si cridés la marruixa : psibil (*Fent com qui crida 'l gat.*)

BARÓ. — Molt bé, molt bé : vostè es una mes-

tra. Llastima que ara ve sir Pere a destorbar-nos!

ESCENA ÚLTIMA

ELS MATEIXOS I SIR PERE

SIR PERE (*fent salutacions*). — Als peus de vostès, senyores. (*Apart.*) Compassió! Vet-aquí tota la pandilla. (*Alt.*) Déu los guard, senyors.

DONYA CANDIDA. — Molt m'alegro de veure-l per aquí. Vostè ja 'u sab : murmurant una mica de tot-om. Oh! La seva senyora no s'ha quedat endarrerada!

SIR PERE. — Això li auria de desagradar molt, a vostè.

DONYA CANDIDA. — Ne fan un xic massa : ni a la senyora del Renall, li volen concedir bona reputació!

SENYORA ESCARDOT. — Pobre senyora! Si està tant grassa!

SENYORA BURLETA. — Vegi vostè si amb tant de greix...

DONYA CANDIDA. — I es clar!

SENYORA ESCARDOT. — Si ja no viu més que de xerigot i suc de llimona.

DONYA CANDIDA. — Trota cada dia tres ores per la pista, i cada dia més grassa.

BARÓ. — Me n'alegro, que la defensin.

SIR PERE (*apart*). — Sí, en bona fel

DONYA CANDIDA. — ¿Que no se l'han mirada de perfil?

SENYORA BURLETA. — Es igual que una patata de Malaga.

SIR PERE (*apart*). — I això que les convida a esmorzar dugues vegades cada setmana!

SENYORA BURLETA. — ¿Què murmura, sir Pere? què murmura? Vostè voldria arribar a l'extrem de robar-nos els drets més sagrats de la dòna.

SIR PERE. — Ja 'u crec, que 'u voldria!

DONYA CANDIDA. — ¿Fins a les que sols contem el que sentim a dir?

SIR PERE. — Encara més. Si jo fes les lleis, pobres de vostès!

SENYORA BURLETA. — Bé, bé deixi-s de lleis! Anem a jugar un xiquet a cartes. ¿Què farem? (*Dirigint-se a tots.*) ¿Un infern o una bescambrilla?

SENYOR LLAGOSTA. — El que vulguin les senyores : a mi m'es igual.

DONYA CANDIDA. — Per mi, a l'infern.

BARÓ. — Doncs a l'infern.

SENYOR LLAGOSTA. — Estarem més calents.

BARÓ. — Ja està la taula arranjada. Apal a seure tot-om!

SIR PERE (*apart*). — Deu aver anat bé, el

lunch : veig que 'y ha molta animació.
 BARÓ. — Escullin el lloc.

(*Tots s'alcen, excepte la Maria i en Josep Superficia, que juguen al tuti. Durant el joc s'han creuat alguna paraula relativa al tuti.*)

DONYA CANDIDA. — Apa, Maria : acosti-s.

MARIA. — Ja vinc desseguida.

JOSEP SUPERFICIA. — Me vol cantar les quaranta.

SENYORA ESCARDOT. — Ja n'hi ha prou, de tuti.

MARIA (*alçant-se*). — He guanyat totes les partides. (*Amb alegria.*)

(*Tots s'arremolinen al voltant de la taula, canviant les cadires de lloc. Sir Pere s'asseu en un silló i agafa un diari. Mentres el teló va caient, els tertulians se van asseient a la taula de l'infern.*)

DONYA CANDIDA (*veient que 's distreuen*). —
 A l'infern!... A l'infern!...

SIR PERE. — Bé prou que 'y anireu!... (*Apart.*)
 Però jo ja soc al purgatori.

TELÓ

ACTE II

L'escena representa un saló de casa sir Pere Escardot. Al fons se veu un altre saló, una porta a la dreta i una altra a l'esquerra. A la dreta una tauleta rodona i tres o quatre cadires o poltrones a la vora. A l'esquerra dos o tres setials més, una vitrina o moble ric, i plantes de preu que indiquin riquesa.

ESCENA I

LA MARIA I EN JOSEP SUPERFICIA

(La Maria està asseguda en la poltrona de vora la taula més cap al centre, amb un llibre obert a la mà. Don Josep, dret al seu costat, apoiat a la branquera de la poltrona.)

JOSEP SUPERFICIA. — Vaig veient, Maria, que no li agrada la tertulia de la senyora comtessa de Burlleta.

MARIA (*deixant el llibre sobre la taula*). — ¿Com vol que m'agradi si allí no 's fa més que trepitjar l'onra de tot-om?

JOSEP SUPERFICIA. — No són, aquelles senyores, tant dolentes com vostè 's pensa : tenen bon cor.

MARIA. — Doncs no 'u sembla.

JOSEP SUPERFICIA. — Oh! Hi ha moltes persones que vostè desprecia i senten per vostè una admiració profunda.

MARIA (*amb indiferencia*). — Potser sí.

JOSEP SUPERFICIA. — Prou que 'u sé jo, Maria : jo 'n soc una.

MARIA (*amb pena i súplica*). — ¿Per què s'empenya en entristir-me parlant-me altra volta d'aquest assumpte?

JOSEP SUPERFICIA. — No 'm parlaria així, ni s'oposaria a la voluntat de sir Pere, si no 'y agué pel mig el llibertí d'en Carles, el meu rival afortunat.

MARIA (*amb dolor i fermesa*). — Prou, senyor Superficia, prou! ¿Què menys pot tenir en Carles que 'l meu afecte, ja que ha perdut el de tots, fins el del seu propi germà?

JOSEP SUPERFICIA. — Maria, per Déu! No sigui tant cruel amb qui 's moriria de bon grat als

seus peus si una sola mirada (*ajonollant-se*)
li fos concedida...

ESCENA II

DITS I LA SENYORA ESCARDOT

(*En Josep s'ha adonat de l'entrada de la senyora Escardot. La Maria gira 'l cap i també la veu.*)

JOSEP SUPERFICIA (*apart*). — Déu m'ajudi! La senyora Escardot! (*Alt.*) Li juro que la senyora Escardot es tant bonica com onrada, i farà molt mal fet d'insinuar a sir Pere 'l que m'ha dit.

MARIA. — No l'entenc.

SENYORA ESCARDOT (*apart*). — Molt bé, don Josep! (*Alt.*) Nena : allà dins hi ha dugues amigues teves que 't demanen. Corre.

MARIA (*S'alça de la poltrona, i, tot anant-sen, diu*): — Molt bé diu. (*Apart.*) Què passa, aquí? (*Se'n va pel forum.*)

ESCENA III

EN JOSEP SUPERFICIA I LA SENYORA ESCARDOT

JOSEP SUPERFICIA. — Ah, senyora! En quin compromís m'he trobat! La Maria, que sos-

pita 'l meu amor per vostè, volia posar-ho en coneixement de sir Pere. Fins he tingut d'ajonollar-me als seus peus per fer-la desistir del seu intent. He tingut de fer-li tota mena de reflexions.

SENYORA ESCARDOT (*amb ironia riallera*). —
¿I vostè té 'l costum de reflexionar ajonollat? Es graciós!

JOSEP SUPERFICIA (*amb llestesa*). — Si es una nenal Jo volia convencer-la depressa... sab?... emprar-hi poc temps, per anar-men desseguida a esperar-la a vostè a casa meva, segons vostè 'm va prometre, perquè 'm donés el seu valuós parer sobre la llibreria que he comprat; i per això he fet aquell cop teatral, per acabar més depressa. (*Agafant-li la mà amb manyagaria.*) Comprèn?

SENYORA ESCARDOT. — Prou, que 'u comprenc; però també començo de creure que són imprudents les meves visites a casa de vostè. (*Amb picardia afectant senzillesa.*) Jo, ja sab que l'admeto a vostè com aimador, però no més enllà del que permet la moda: un amor platonic, de bon gust.

JOSEP SUPERFICIA. — Sí, sí : el que es permès a totes les senyores casades.

SENYORA ESCARDOT. — Naturalment : bé avem de seguir la moda. I, per més que a

sir Pere l'incomodi, mai me farà perdre l'esperança...

JOSEP SUPERFICIA. — L'única esperança que tenen vostès, les senyores. Molt bé, molt bé : aplaudeixo la seva determinació de tot cor.

SENYORA ESCARDOT (*amb ironia*). — Veig que està molt insinuant, vostè, avui. Es precis reunir-nos amb les visites : podrien notar la nostra absència, i... no li dic res, del que dirien!

JOSEP SUPERFICIA (*amb intenció*). — Millor.
(*Se sent tocar una campaneta.*)

SENYORA ESCARDOT. — No, no : anem-nos-en tot seguit : he sentit el cancell, i deuen venir més visites. (*Amb picardia.*) Vostè vagi al davant : no fos cas que 's quedés a fer noves reflexions a la Maria.

JOSEP SUPERFICIA. — Per Déu, Enriquetal
(*Se 'n van per la dreta tots dos.*)

ESCENA IV

SIR OLIVERI I EN FIDEL
(*Entren tots dos enraonant.*)

SIR OLIVERI. — On es, aquest sir Pere? Es a dir que tant mateix el tenim casat!

FIDEL. — No n'hi faci gaire broma, que prou se'n penedeix!

SIR OLIVERI. — Qui no vulgui pols que no vagi a l'era.

FIDEL. — Sí, però sir Pere...

SIR OLIVERI. — Es com els altres : qui ha fet el mal que'l pagui. I, en Josep i en Carles, m'han dit que viuen sols?

FIDEL. — Sí, senyor.

SIR OLIVERI. — Ja 'ls veurem. Farem el que vostè sab. Estic enterat de tot, i tinc el convenciment, també, que en Carles no es tant dolent com diuen.

FIDEL. — Quina alegria'm dóna! El fill del meu amo es un jove de bon cor, com el seu pare. (*Girant-se.*) Miri : aquí ve sir Pere. (*Assenyalant la porta.*)

SIR OLIVERI. — I que vell s'ha tornat! Sembla que porti un retol que digui : «Marit.»

ESCENA V

DITS, SIR PERE, I AVIAT UN CRIAT

SIR PERE. — Ola, sir Oliveri! (*Abraçant-se amb efusió.*) Mon amic! Benvingut sigui a Inglaterra!

SIR OLIVERI. — Amic sir Pere, gracies. ¡Que

m'alegro de veure-l i de trobar-lo tant bol

SIR PERE. — Que temps sense veure-ns!

SIR OLIVERI. — Prop de quinze anys!

SIR PERE. — ¡Que coses que m'han passat, en aquest temps!

SIR OLIVERI. — I a mill!

SIR PERE. — Ja 'u deu saber, que m'he casat.

SIR OLIVERI. — Així m'ho han dit. I que tal va?

SIR PERE. — Com a tots els que 's casen, penso jo. Però no 'n parlem, d'això : girem full.

SIR OLIVERI. — Es veritat. I, doncs, ¿m'han dit que en Carles, el meu nebot, ha sortit tant bona peça?

(Sir Oliveri s'asseu en una poltrona de vora la tauleta, amb molta franquesa. Sir Pere fa 'l mateix. En Fidel resta dret.)

SIR PERE. — Asseguis, Fidel. *(Aquest ho fa.)* No li puc dir que no, sir Oliveri. En canvi el seu germà Josep es una joia. Tot Londres no 'n fa més que elogis. El mateix alaba 'ls talossos que 'ls savis, els bons que 'ls dolents : així es que no té cap enemic.

SIR OLIVERI. — ¿Aquest es l'elogi que fa vostè d'en Josep? No 'm satisfà pas gaire, aquesta bondat.

SIR PERE. — Ja 'l coneixerà i me 'n tornarà resposta.

SIR OLIVERI. — El meu amic Fidel i jo avem tirat un plan que portarem a cap avui ma-

teix, i després ja li sabré dir qui es en Josep i qui es en Carles. Però això 'u podriem enraonar amb un parell d'ampolles al davant. Com està, de provisió de vins?

SIR PERE. — Té molta raó : perdoni. (*Toca la campaneta.*)

CRIAT. — Senyor.

SIR PERE. — Porti un parell d'ampolles del més vell.

CRIAT. — Sí : portaré Borgonya.

SIR OLIVERI. — Bona persona. ¿Què li sembla, Fidel?

FIDEL. — No hi he tingut gaires relacions.

SIR OLIVERI. — Doncs, com deia, sir Pere, me sembla que vostè no 'y veu prou clar. La prudència excessiva, en la joventut, es l'eura que s'arrapa per les soques dels arbres joves : els xucla la saba i no 'ls deixa creixer.

(*Entra 'l criat i deixa sobre la taula dugues ampolles i algunes copes.*)

SIR OLIVERI. — Ha, ha, ha! Això es el que volia. (*En Fidel omple les copes.*)

FIDEL. — Quina fragancia!

SIR PERE (*agafant una copa*). — A la salut de sir Oliveri.

(*Tots tres beuen.*)

SIR OLIVERI. — A la de vostès.

FIDEL. — A la de tots.

SIR OLIVERI. — Això ressucita un mort! Vaig a acabar-li d'explicar el meu intent, sir Pere. O, millor, que li conti en Fidel mentres torno a omplir les copes. (*Les omple.*)

FIDEL. — Es molt senzill. Com que ni don Josep ni don Carles coneixen sir Oliveri, se farà passar per sir Stanley (un parent pobre, com vostè sab, de la mare dels senyorets), i amb aquest nom visitarem el senyoret don Josep; i, per anar a casa del senyoret don Carles, sir Oliveri 's farà passar per un usurer que li presentarà un jueu que 's diu Samuel, que ja està avisat.

SIR PERE. — Facin el que vulguin, però ja veuran qui es en Josep i qui es en Carles.

SIR OLIVERI. — Ja 'u veurem, això. Aquest vi es riquíssim, sir Pere.

SIR PERE. — Té més de vuitanta anys.

FIDEL. — Sembla mentidal Tant vell i tant fort!

CRIAT (*des de la porta*). — Un desconegut pregunta pel senyor Fidel.

ESCENA VI

DITS I EN SAMUEL

SIR PERE. — Diga-li que entri.

FIDEL. — Es en Samuel, el jueu que ara li deia

que ha d'acompanyar sir Oliveri a casa don Carles.

SIR PERE. — Es inútil que m'expliquin res: ja 'm diran el que resulti.

(*Entra en Samuel.*)

FIDEL. — Aquí està l'onrat israelita. Acosti-s, Samuel. (*Tots s'alcen.*) Aquest senyor es sir Oliveri, que vostè ha d'acompanyar a casa en Carles, el seu nebot. Tot el demés ja 'u sab.

SAMUEL. — Estic enterat de tot : sir Oliveri serà 'l prestador. Sols falta que sapiga fer el seu paper : té de demanar un interès molt crescut.

SIR OLIVERI. — El dèu per cent?

SAMUEL. — Sí que la faria bona! Almenys el seixanta; i, segons vegi les ganes, fins al cent per cent pot tirar.

SIR OLIVERI. — Verge Santíssima! I això es possible?

FIDEL. — Faci-u tal com li diu en Samuel.

SIR OLIVERI. — Està bé : ho faré així. Deixi-m anar a mudar-me la roba : aquest vestit es massa d'ome de bé. D'aquí a després. (*Dóna la mà i fa una abraçada a sir Pere.*) Anem, Samuel.

(*Surten tots dos pel forum.*)

ESCENA VII

ELS MATEIXOS, MENYS SIR OLIVERI
I EN SAMUEL. (*Aviat se n'anirà en Fidel.*)

SIR PERE. — Sir Oliveri quedarà convençut; però vostè ha de preparar en Carles: si no, en farà una de les seves, i sir Oliveri es capaç de deseredar-lo.

FIDEL. — Ja me 'n guardaré prou.

SIR PERE. — Faci 'l que vulgui. El que voldria es que vostè, que 'l coneix, anés a buscar un tal Serpeta, puix desitjo saber el que 'm vol dir: sembla que sab alguna cosa d'un assumpte que 'm té molt capficat. S'hi vol arribar?

FIDEL. — Amb molt de gust: el trobaré desseguida.

SIR PERE. — Gracies, Fidel.

FIDEL. — Mani. (*Se 'n va pel forum.*)

SIR PERE. — Molt m'alegraria convence-m que les sospites que tinc de la meva esposa i en Carles són infundades. Mai no he parlat d'això ad en Josep, i 'u vull fer: ell me dirà sincerament la seva autoritzada opinió.

ESCENA VIII

SIR PERE I LA MARIA

(que entra amb un ram de flors)

SIR PERE. — Véns bé, Maria. Ja se n'ha anat, el senyoret Josep?

MARIA. — Sí, senyor : ha dit que tenia ocupació a casa seva.

SIR PERE. — ¿No reflexiones que auries d'esser més amable amb don Josep?

MARIA. — Sir Pere, no 'm parli de tal persona : si no, li auré de dir que m'es altament antipatic.

SIR PERE. — Què dius, desgraciada! Ja 'u sé, ja 'u sé, que t'estimes més en Carles : me consta. Els seus vicis i les seves bogeries t'han conquistada. Sembla mentida!

MARIA *(compungida)*. — Vostè es molt cruel : sempre m'atormenta amb el mateix. Prou que 'u sé, el que es en Carles; però així i totsento compassió i afecte per ell : l'amor no 's mana.

SIR PERE. — Compadeix-lo tant com vulguis, però casa-t amb en Josep.

MARIA *(amb resolució i energia)*. — Això mail

SIR PERE. — Dóna toçuda! Encara no sabs fins aon arriba l'autoritat d'un tutor, Fes

per manera que no 'u agis de saber mai.
MARIA (*amb dolçura*). — No ré raó, sir Pere.
(*Se 'n va a poc a poc.*)

ESCENA IX

SIR PERE

SIR PERE. — ¿Hi ha ningú més desgraciat que jo? Fins els amics, al morir, me fan encarrec de cuidar de les llurs filles, i 'm surten rebels! (*Se sent cantar la senyora Escardot.*) Ja sento la meva costella. Sembla que avui està alegre. ¡Que ditxós seria si pogués aconseguir que m'estimés, encara que no fos més que una mica!

ESCENA ÚLTIMA

SIR PERE I LA SENYORA ESCARDOT
(*que entra cantant*)

SENYORA ESCARDOT. — El veig de mal umor, i no està bé que s'hi posi quan no està al meu costat.

SIR PERE. — Prou estaria de bon umor, si vostè volgués.

SENYORA ESCARDOT. — ¿Quina altra cosa voldria jo que poder-ho aconseguir? Precisament ara 'm convindria trobar-lo ben alegre : vinc a buscar-li dugues-centes lliures només. Veritat que me les daras?

SIR PERE. — Dugues-centes lliures? Vaja, parla-m així, i tingues la seguretat que te les donaré i no 't negaré res absolutament. Vols que les vagi a buscar? Però mitjançant pagaré.

SENYORA ESCARDOT (*amb coqueteria*). — Ah! nol Aquí està la meva mà, que es millor que un pagaré. (*Li allarga la mà, que sir Pere agafa amb afecte.*)

SIR PERE. — ¿I seras afectuosa amb mi, si 't complac? Vull dir-te que aviat tindras una sorpresa; però avem de viure sempre així, com ara, sempre ben amics. Digues : ¿ne vols quatre-centes?

SENYORA ESCARDOT. — Com vulguis. Ets un ome honorable, tal com eres abans de casarnos : l'onradesa personificada. Això 'm fa recordar que, quan erem solters, me tocaves assota la barba i 'm deies si jo podria estimar un vell que no 'm negaria mai res, cap gust.

SIR PERE. — Sí, sí : sempre has sigut bondadosa.

SENYORA ESCARDOT (*molt manyaga*). — Sí,

que 'u era; i sempre 'm posava de la teva part quan alguna amiga 's burlava de tu perquè eres vell.

SIR PERE. — Tens raó, Enriqueta. Vine : seu aquí, al meu costat. (*S'asseuen molt junts.*)

SENYORA ESCARDOT. — La meva cosina no 't podia veure, i jo sempre 't defensava.

SIR PERE. — Ja no discutirem més, mai més: no es veritat, amor meu? ¿Oï que no començaràs cap més disputa d'aquelles que 'm fan enfadar tant?

SENYORA ESCARDOT. — Perdona, estimat : ja 'u sabs, que ets tu, qui les comença sempre.

SIR PERE. — No, àngel meu, no : tu no te 'n recordes : ets tu, qui encén sempre 'l foc.

SENYORA ESCARDOT. — ¿Veus, *carinyo* meu, com ets tu? Si ara mateix t'estas posant insofrible!

SIR PERE. — Vajal I, ara, ¿qui comença a embolicar la troca?

SENYORA ESCARDOT (*més seriosa*). — Vostè: jo no he dit ni una paraula. (*Entristint-se.*) No 'y ha qui 'l pugui aguantar, el seu mal genit!

SIR PERE (*molt seriós*). — La culpa es seva, senyora.

SENYORA ESCARDOT (*amb condol*). — Ja tenia raó, la meva cosina!

SIR PERE (*cremat*). — La seva cosina era una descaradal!

SENYORA ESCARDOT (*fent el ploricó*). — Encara no 'y avia arribat mai, a insultar la meva sang!

SIR PERE. — Caiguin sobre mi totes les plagues del matrimoni si mai més torno a fer les paus amb vostè, senyora!

SENYORA ESCARDOT (*mig plorant*). — Millor!

SIR PERE. — Devia estar boig, quan vaig pensar en casar-me amb vostè!

SENYORA ESCARDOT. — Jo sí, que 'u estaval Casar-me amb un *conco* de cinquanta i tants anys, ridicol i de mal genit!

SIR PERE. — Perquè no va trobar cap més partit millor.

SENYORA ESCARDOT (*ofesa*). — Que no? Sir Ferrier tenia tant bones propietats com pugui tenir vostè, i a més se va morir al cap de sis mesos d'aver-me fet demanar: perquè 'u sapigal!

SIR PERE. — Avem acabat, senyora. Vostè no té sentiments, i la crec capaç de tot lo més dolent. Estem llestos. Ara més que mai, crec en els rum-rums que corren de les seves relacions il·licites amb en Carles Superficia. Sí, senyora : vostè i en Carles s'entenen.

SENYORA ESCARDOT (*ferida en l'onra*). — Aler-ta, sir Pere, alertal Més val que no insinui res de tot això. Jo no vull que ningú

sospiti de mi sense fonament : m'entén?

SIR PERE. — Molt bé, senyora, molt bé. La separació de cossos s'imposa, o, millor encara, el divorci. Així serviré d'exemple als *concos* (com vostè diu, en el seu llenquatge del camp) perquè no 's casin amb cap dòna jove, per gata-moixa que sembli.

SENYORA ESCARDOT (*canviant de to*). — Convingut del tot. I ara podem esser la parella més feliç del món : ja no 'y aurà més raons entre tots dos. (*Rient.*) *Ha, ha, ha!* Veig que vostè s'enfada altra vegada, i no 'l vull disgustar més. Passi-u bé, sir Pere, passi-u bé. (*Se 'n va rient i coquetejant.*)

SIR PERE (*sol*). — Llamps i trons i terratremols! Estic per tirar-me pel balcól Ni tant sols puc aconseguir que s'enfadil... (*Afligint-se.*) Soc el més desgraciat dels omens! No puc, no puc aguantar la tranquil·litat d'aquesta dòna, d'aquest angel formós tant estrambotic! Oh! i com destroça 'l meu cor! Soc un imbecill (*Cau sobre un setial de l'esquerra, com anorreat.*)

TELÓ

ACTE III

L'escena representa una sala a casa en Carles Superficia. Al mig una taula plena de copes, ampolles i plats com per a un banquet. Al voltant de la taula estan asseguts en Carles i quatre o cinc companys de disbauxes. A les parets hi ha penjats divuit quadros-retrats de família. Al fons una arcada gran deixa veure una altra sala il·luminada, amb una taula de jugar en el centre i cadires al voltant.

ESCENA I

EN CARLES SUPERFICIA, SIR ENRIC
I CINC COMPANYS

CARLES SUPERFICIA. — El món degenera, companys : els bevedors s'acaben.

SIR ENRIC. — La joventut del dia més s'estima un bistec que una copa de Borgonya de cinquanta anys.

CAVALLER 1.^r — Per això va fogint aquell enginy subtil que no pot viure sense 'l bon vi.

CARLES SUPERFICIA. — Desenganyeu-vos : un bon cavall no s'entrena sense bons pinsos, i un ome no pot fer res de profit sense un xic d'alcool al ventrell. ¿Aveu perdut mai, jugant, amb una ampolla de Borgonya al cos?

SIR ENRIC. — Més de dugues vegades. Si això 'y valgués!

CARLES SUPERFICIA. — Bé, sí que 's perd; però no se senten les perdues, que es el mateix que si no 's perdés.

CAVALLER 2.ⁿ — Això es veritat : en Carles té raó : quan un està així... que ja 'u veu tot en doble, el mateix té guanyar que perdre.

CARLES SUPERFICIA. — I... dieu-me, ara : ¿es possible que estimi cap dòna, un aiguader?

CONVIDATS. — Impossible!!

CARLES SUPERFICIA. — Doncs tornem a omplir les copes, que demà potser no 'y seriem a temps. (*Les omple.*) I visca l'amor! Aquesta copa va per la meva estimada!

SIR ENRIC. — Qui es, aquesta dòna ditxosa?

CARLES SUPERFICIA. — Se diu Maria.

CAVALLER 3.^r — Que no té nom de casa?

SIR ENRIC. — Deu esser borda.

CARLES SUPERFICIA. — Es més bonica que un soll No n'hi ha prou, d'això?

CAVALLER 1.^r — Per a mi sí : no 'ls he preguntat mai el nom.

SIR ENRIC. — Bevem, doncs, a la salut de la Maria, companys!

TOTS. — Bevem! (*S'alcen amb la copa a les mans i beuen, i tornen a asseure-s.*)

CARLES SUPERFICIA. — La vida seria molt trista, sense amor ni vi.

SIR ENRIC. — No 'yestic conforme : la vida es trista sense diners. Amb força lliures a la butxaca 's troba l'amor més jove i el vi més vell.

CAVALLER 1.^r — I ¿què 'n farieu, dels diners, sense joventut?

CARLES SUPERFICIA. — Tu deus aver estudiat per filosof.

CAVALLER 2.ⁿ — Deixem-nos de filosofies : vinga una altra rondal (*Omple de nou les copes.*)

ESCENA II

DITS I EN CAMETA

(*criat que parla a l'orella d'en Carles*)

CARLES SUPERFICIA. — Amics, perdoneu : aig de sortir un moment : en Cameta

m'avisava que 'y ha un jueu que 'm demana, acompanyat d'un prestador.

SIR ENRIC. — Per què no 'ls fas entrar?

CAVALLER 1.^r — Sobre tot el que porta 'ls diners.

CARLES SUPERFICIA. — No 'y tinc cap inconvenient. (*Ad en Cameta.*) Diga-ls que entrin.
(*En Cameta se 'n va.*)

SIR ENRIC. — Els oferiré una copa, amb el teu permís, Carles.

ESCENA III

DITS, SIR OLIVERI I EN SAMUEL

CARLES SUPERFICIA. — Entri, entri, onrat Samuel. I vostè també... Com se diu?
(*Tots s'alcen a l'entrar sir Oliveri i en Samuel.*)

SAMUEL. — Senyor Prima.

CARLES SUPERFICIA. — Seguin, senyor Samuel i senyor Prima. (*S'asseuen.*) Ara beuran una copa abans d'entrar en tractes. (*En Carles els omple les copes.*)

SIR OLIVERI I SAMUEL. — Moltes gracies.

SAMUEL. — Bec pel bon exit del que vostè desitja. (*Beu.*)

SIR OLIVERI. — Bevem, doncs, pel mateix.

(*Beu.*) I, aquests senyors, ¿que no 'ns acompanyen?

SIR ENRIC.— No; nosaltres ja avem begut molt, i, mentres vostès arreglen el negoci, ens retirarem a l'altra habitació a fer correr un xiquet els daus. (*Als amics.*) Vos sembla bé?
Tots (*aixecant-se*). — Molt ben pensat. D'aquí a després, Carles. Estigui bo, Samuel. Que 'u passi bé, senyor Prima. (*Se'n van tots, fent broma, al saló de més endins.*)

ESCENA IV

EN CARLES SUPERFICIA, SIR OLIVERI,
I EN SAMUEL

CARLES SUPERFICIA. — ¿Volen tornar a omplir les copes?

SIR OLIVERI I SAMUEL. — No : moltes gracies.

SAMUEL. — Tinc el gust de presentar-li 'l senyor Prima, la discreció i la probitat del qual són proverbials. Res hi ha, per a ell, tant honorable com el compliment de la paraula : es un...

CARLES SUPERFICIA. — Acabi Prou compliments!... «... cavaller!» El meu amic Samuel es un subjecte onrat, però molt cançoner per dir les coses. Jo, senyor Prima, soc més

rapid : anem, doncs, a l'assumpte. Jo soc un jove que necessita diners, vostè sembla una persona prudent, i, com a tal, sempre 'n deu tenir per deixar a un bon interès : a la gent seriosa com vostè mai els falten cabals per a aquests negocis.

SIR OLIVERI. — Vostè es excessivament franc i té molta intuïció.

CARLES SUPERFICIA. — Jo li daré 'l cinquanta per cent de vuit-centes lliures que necessito.

SIR OLIVERI. — Es el cas que jo no les tinc; però compto amb un amic a qui faré vendre alguns valors per servir a vostè.

CARLES SUPERFICIA. — Aig de dir-li que jo sé que 'ls diners que 's manlleven s'han de tornar.

SIR OLIVERI. — I quina garantia 'm daria, vostè? Suposo que no té terres.

CARLES SUPERFICIA (*rient*). — Tinc la que 'y ha en els testos del balcó.

SIR OLIVERI. — Tampoc deu tenir béns mobles.

CARLES SUPERFICIA. — Dos o tres cavalls i goços de caça. Però tinc un oncle milionari que 'm farà ereu quan mori : ¿no n'està enterat, vostè?

SIR OLIVERI. — Que té un oncle ric, me consta.

CARLES SUPERFICIA. — Doncs es aquest : viu a America. (*Assenyala 'l retrat.*)

SIR OLIVERI. — Però ¿qui li assegura que no viurà més que vostè?

CARLES SUPERFICIA. — No, senyor, no : està molt delicat : hi ha home per a molt poc temps. No es veritat, Samuel?

SAMUEL. — Així 'u tinc entès.

CARLES SUPERFICIA. — ¿I si fessim una assegurança sobre la vida de l'oncle?

SIR OLIVERI (*esgarrifat*). — De cap manera! No m'agrada esperar la mort de ningú, i molt menys la del seu oncle! Déu me 'n guard!

CARLES SUPERFICIA. — Cregui que 'l pobre del meu oncle 's troba molt malament de salut. Fins potser ja es mort.

SIR OLIVERI. — No 'u cregui : l'han enganyat: ho sé del cert. Però... digui : ¿no té les joies de la seva mare?

CARLES SUPERFICIA. — Les tenia, sí. En Samuel deu saber on són.

SIR OLIVERI. — I la biblioteca del seu pare?

CARLES SUPERFICIA. — ¿Que se 'n recorda, Samuel, aon va anar a parar? Com que jo soc tant comunicatiu, me dolia a l'ànima tenir tants coneixements tancats en un armari.

SIR OLIVERI (*apart*). — Fins els llibres, Déu meu! (*Alt.*) De manera que ja no li queda res de la família!

CARLES SUPERFICIA. — No més que aquests

retrats que veu a les parets. ¿Els vol comprar?

SIR OLIVERI. — ¿I vostè 's vendria 'ls seus passats?

CARLES SUPERFICIA. — Per què no? D'un a un i al més dient.

SIR OLIVERI. — Fins els seus avis?

CARLES SUPERFICIA. — I els besavis i tot.

SIR OLIVERI (*apart*). — Ja no puc més! (*Alt.*)
¿Es que vostè m'ha pres, tal volta, pel Shylock de la tragedia, prenent diners a compte de la seva carn?

CARLES SUPERFICIA. — No, senyor usurer : no s'incomodi : ¿què li fa, a vostè, la mena de garantia?

SIR OLIVERI. — Té raó : ha sigut un moment... Doncs els compro.

CARLES SUPERFICIA (*crident cap al saló del fons*). — Sir Enric! Vinel

ESCENA V

ELS MATEIXOS I SIR ENRIC

SIR ENRIC (*entrant*). — Què falta?

CARLES SUPERFICIA. — Has de fer de subastador. El senyor Prima compra aquests quadros. Hi estas conforme?

SIR ENRIC. — Completament. ¿Per quin començo?

CARLES SUPERFICIA. — Pel que vulguis.

(*Sir Enric puja sobre una cadira, agafa un bastó i assenyala un quadro.*)

CARLES SUPERFICIA. — Es el germà de l'avi, sir Ricard Rebelliu, un dels millors generals del seu temps. Va servir a les ordres del duc de Marlborough, i caigué ferit a la batalla de Malplaquet. Què li sembla, senyor Prima? Aquí té un erdi amb perruca i uniforme, tal com correspon presentar-se. ¿Quant ne dóna?

SIR OLIVERI (*a Samuel*). — Faci de manera que ell el valori.

SAMUEL. — El senyor Prima s'estima més que vostè 'y posi preu.

CARLES SUPERFICIA. — Li està bé dèu lliures? Fixi-s que es un oficial d'estat major.

SIR OLIVERI (*apart*). — Dèu lliures el famós oncle Ricard! (*Alt.*) Queda per a mi per dèu lliures.

CARLES SUPERFICIA. — Pega un cop de massa, sir Enric, i tracte fet. (*Sir Enric ho fa comiçament, pegant amb el bastó a la taula.*) Aquí té la seva germana, una donzella, la senyoreta Debora, pintada per Kneller en el seu millor temps. Aquí la té, vestida de pastora guardant les ovelles. El pot adquirir

per cinc lliures. Les ovelles ja 'u valen.
SIR OLIVERI (*apart*). — Pobra Deboral (*Alt.*)

També me 'l quedo.

CARLES SUPERFICIA. — Apunta, sir Enric : cinc lliures.

SIR OLIVERI. — Perfectament.

CARLES SUPERFICIA. — Aquest es un avi de la meva mare, un savi magistrat del districte de l'Oest. Quant li sembla, Samuel?

SAMUEL. — Posem-hi quatre guinees?

CARLES SUPERFICIA. — Quatre guinees! La perruca ja 'u val. Vostè, senyor Prima, que té més respecte pels cancellers : ¿rematem sa excel·lencia per quinze lliures?

SIR OLIVERI. — Rematat.

SIR ENRIC. — A les tres! (*Torna a picar sobre la taula.*)

CARLES SUPERFICIA. — Aquí té dos germans seus, en Guillem i en Gualteri, propietaris rurals, membres del Parlament i oradors notables. (*Amb emfasi.*) I es la primera vegada que 's vènen!

SIR OLIVERI. — Me 'ls quedo pel preu que vostè 'y posi, tant sols per fer honor al Parlament.

SIR ENRIC. — Molt ben dit, senyor Prima : els hi regalo per cinquanta lliures.

CARLES SUPERFICIA. — Un altre senyor de bona presència que no sé quin parentiu té amb

mi. Va esser arcalde corregidor de Norwich.
Dèu lliures?

SIR OLIVERI. — No : un arcalde no 'n val més
que sis.

SIR ENRIC. — Posem-ho a vuit?

SIR OLIVERI. — Me 'l quedo; però 'n pago du-
gues de massa.

CARLES SUPERFICIA. — ¿Vol fer un cap-mas,
per a tota la familia que queda? Doni-m
tres-centes lliures i prengui-ls tots. Són molt
a comòdo.

SAMUEL. — Serà 'l millor, senyor Prima : si
no, se 'ns hi farà fosc.

CARLES SUPERFICIA. — Un, dos, tres... (*Va
comptant.*) Tots plegats, disset.

SIR OLIVERI. — No se 'n deixa pas cap? Me
sembla que n'hi ha divuit.

CARLES SUPERFICIA. — No, senyor : aquell
no 'y va.

SIR OLIVERI. — I per què no? El tracte són
tots.

CARLES SUPERFICIA. — Aquest no 'l venc : es
l'oncle Oliveri.

SAMUEL. — El seu oncle? Vaia una cara que
té més lletjal

SIR OLIVERI. — Suposo que no 's farà ridicol,
per un quadro.

CARLES SUPERFICIA. — De cap manera : aquest
retrat no 'l venc per cap diner del món.

SIR OLIVERI. — No renyirem, perxò : tot ho fa 'l preu : n'hi dono cinquanta lliures.

SAMUEL. — No 's pot queixar, Carles.

CARLES SUPERFICIA. — Ho sento molt, però no pot esser. I cregui que 'm fan falta 'ls diners!

SIR OLIVERI. — N'hi dono cent.

SIR ENRIC. — Dóna-l'hi, Carles.

CARLES SUPERFICIA. — He dit que no.

SIR OLIVERI (*apart*). — En mig de tots els seus vicis vibra una nota noble. (*Alt.*) Dugues-centes, ne dono.

CARLES SUPERFICIA. — No 'n parlem més : no pot esser de cap manera.

SIR OLIVERI. — Es que m'esguerra la col·lecció de la família.

CARLES SUPERFICIA. — No sé què dir-li : si 's dóna per penedit deixi-ls tots.

SIR OLIVERI. — Això mai : soc ome de paraula. (*Apart.*) El pillet se sembla a son parel (*Alt.*) Aquí té, doncs, un xec del total.

CARLES SUPERFICIA (*mirant-sel*). — Miri que s'equivoca : es de vuit-centes lliures.

SIR OLIVERI. — Per última vegada li suplico que 'm vengui aquest quadro.

CARLES SUPERFICIA. — Es inútil : l'oncle ha sigut un pare per a mi, i no me 'l vendré mai.

SIR OLIVERI. — Llavors quedi-s amb la dife-

rencia : ja 'u trobarem un altre dia. Doni-m la mà, i m'alegro molt d'aver conegut un ome onrat com vostè. Anem, Samuel.

CARLES SUPERFICIA. — I jo un senyor tant cavaller i tant excentric. Espero que prepararà un bon allotjament a la meva família.

SIR OLIVERI. — No 'n passi ansia. Demà 'ls enviaré a buscar.

CARLES SUPERFICIA. — Voldria que se 'ls emportés en carruatge, ja que deu suposar que tots ells tenien cotxe propi.

SIR OLIVERI. — Tal com ho desitja 'u faré: tots aniran en cotxe, fòra 'l seu oncle Oliveri. (*A l'orella d'en Carles.*) Li dono un altre xec de vuit-centes lliures si me 'l deixa emportar.

CARLES SUPERFICIA. — No : rodonament.

SIR OLIVERI (*apart ad en Samuel*). — Pagaria mil lliures perquè agués presenciat això sir Pere. (*Alt.*) Anem, Samuel. Don Carles, estigui bo. Sir Enric, passi-u bé.

(*Surten l' Oliveri i en Samuel.*)

ESCENA ÚLTIMA

SIR ENRIC I EN CARLES SUPERFICIA

SIR ENRIC. — Quin ome més particular es el senyor Primal

CARLES SUPERFICIA.— No avia conegut mai cap usurer com aquest, ni mai m'auria pensat que la meva familia valgués tant. (*Mirant-se 'ls retrats.*) Senyores i cavallers : vos quedo molt agraït : soc vostre més obedient servidor. (*Fa una reverencia i s'asseu en una cadira de braços amb abandó, mirant-se 'l xec.*) Vuit-centes lliures! Cent per al pobre parent de la mare, per al desgraciat Stanley; dugues-centes, almenys, per al sastre i altres acreedors... Encara me 'n queden més de la meitat.

CAU EL TELÓ

ACTE IV

Saló biblioteca de la casa de don Josep Superficia. A l'esquerra un balcó o una finestra quasi al fons. Més endavant dos o tres poltrones. A la dreta una tauleta amb un ram de flors, i aprop mateix una porta interior. Tres poltrones o cadires prop la taula, i al fons l'armari biblioteca amb un para-vent al davant. Alguna planta de saló. En el forum una porta monumental.

ESCENA I

EN JOSEP SUPERFICIA I UN CRIAT

(A l'alçar-se 'l teló en Josep està assegut prop la tauleta. El criat, dret vora la porta.)

JOSEP SUPERFICIA. — ¿No 'y ha carta de la senyora Escardot?

CRIAT. — No, senyor.

JOSEP SUPERFICIA. — M'estranya que no agi enviat dugues lletres dient-me que no podia venir, perquè ja passa l'ora.

(Se sent tocar la campaneta.)

CRIAT. — Crec que es la senyora Escardot.

JOSEP SUPERFICIA. — Espera-t. Mira si es ella o no abans d'obrir la porta. Si fos el meu germà, torna, que 't diré 'l que has de fer.

CRIAT. — Es sa excel·lencia, senyor : sempre deixa la cadira de mans a casa de la modista del davant.

JOSEP SUPERFICIA. — Espera. Posa 'l para-vent al davant de la finestra : la fadrina vella del pis de davant es molt batxillera. *(El criat posa 'l para-vent i se 'n va.)* Velam, avui, si avançaré gaire. Me sembla que serà 'l dia de la victòria.

ESCENA II

EN JOSEP SUPERFICIA
I LA SENYORA ESCARDOT

SENYORA ESCARDOT. *(Entra i corre cap ad en Josep, que també va cap ad ella.)* — ¿Que

estas trist? Perdona : no he pogut venir més aviat : t'ho juro.

JOSEP SUPERFICIA.— Oh Enriquetal Lo bo sempre 's fa esperar. (*Ell l'abraça.*) Seu aquí. (*Ell s'asseu al costat, molt aprop.*)

SENYORA ESCARDOT. — Tinga-m llastima, Josep! Sir Pere està insofrible, i cada dia més gelós d'en Carles, lo que t'agrada a tu. Volgués Déu que 's casés amb la Maria, i alesores veuria que es mentida 'l que 's pensa. No es veritat, Josep?

JOSEP SUPERFICIA. — Es clar! Llavors tu estaries tranquila, i no pensaries que jo estimo la Maria.

SENYORA ESCARDOT. — Oh! Ja 't crec! Avui ho veig tot de color de rosa, al costat teu. Sols m'enfaden les mentides que ha fet correr la senyora Burleta sobre la meva conducta. I sense fonament, que es el que més m'irrita!

JOSEP SUPERFICIA. — Es natural, que 't molesti; perquè, quan es veritat, menos mal: un se conforma perquè 'y ha una compensació.

SENYORA ESCARDOT. — Tens raó de sòbres. ¿Què vols més cruel que, essent jo innocent, fins sir Pere sospiti d'en Carles?

JOSEP SUPERFICIA. — En aquest punt alg de dir-te que la culpa es teva : quan un marit

sospita, sense fonament, de la fidelitat de la seva esposa, no 'y ha més remei que rompre 'ls llaços del tot.

SENYORA ESCARDOT. — Es a dir que jo auria de fer que no fossin suposicions el que pensa sir Pere?

JOSEP SUPERFICIA. — Es naturall Un marit respectable com sir Pere no 's té d'equivocar mai, i a tu 't toca fer-lo quedar bé.

SENYORA ESCARDOT. — Me sembla que així no 's convenceria mai de la meva ignocencia.

JOSEP SUPERFICIA (*amb eloqüencia*). — Ai, Enriquetal Aquí està la teva equivocació. Aquesta mateixa ignocencia concient es la teva desgracia. ¿Què es el que 't fa venir aquí sense por del que digui la gent? El coneixement de la teva ignocencia. ¿Què es el que 't fa capaç de cometre aquestes petites imprudencies? El coneixement de la teva ignocencia. ¿Què es el que 't fa estar impacient per la conducta de sir Pere? El coneixement de la teva ignocencia.

SENYORA ESCARDOT. — Tot el que has dit es veritat.

JOSEP SUPERFICIA. — Ara bé : si tu volguessis, per una sola volta, dar un petit mal pas, no 't pots afigurar quant cautelosa series, i quant disposada estaries a viure en bona armonia amb el teu marit, sir Pere.

SENYORA ESCARDOT. — De debò 'u creus així?

JOSEP SUPERFICIA. — N'estic segur, i aleshores veuries com tot d'un cop s'acabarien totes les murmuracions; perquè, per dir-ho clar, la teva posició actual es la d'una persona atacada de plethora que 's mor, sense remei, d'un excés de salut.

SENYORA ESCARDOT. — Segons veig, tu vols que jo pequi per ma propria defensa, i que 'm despulli de la virtut per conservar la meva reputació.

JOSEP SUPERFICIA. — Exactament: això mateix.

SENYORA ESCARDOT (*recelosa*). — Es una recepta nova per evitar la calúnnia, de la qual no avia sentit parlar mai.

JOSEP SUPERFICIA. — Creu-me: l'experiencia, com la prudencia, costen molt cares.

SENYORA ESCARDOT. — Si me 'n pogués convencer!

JOSEP SUPERFICIA (*amb monita*). — Te 'n convenceras. Déu me 'n guard, d'aconsellar-te res contra 'l teu honor! T'estimo massa.

SENYORA ESCARDOT. — ¿No 'n parlem més, de l'honor? (*S'alça.*)

JOSEP SUPERFICIA. — Veig, amb pena, que conserves els fatals prejudicis de la teva educació rural.

SENYORA ESCARDOT. — La teva logica no 'm convenç.

JOSEP SUPERFICIA. (*Li agafa les mans.*) — Te juro... (*Entra 'l criat.*)(*Apart.*) Mal llamp te matil!

ESCENA III

ELS MATEIXOS I EL CRIAT

CRIAT. — Perdoni, senyor : he cregut que li sabria mal que sir Pere 's presentés aquí de cop i volta. Deu aver entrat pel jardí. Ara puja.

JOSEP SUPERFICIA. — Sir Perel (*Amb rabia.*)
A bona oral!

SENYORA ESCARDOT. — Sir Perel Déu meul Estic perduda! (*Amb ironia.*) I, ara, ¿què fem, senyor llogica? Pietat, Déu meul M'amago darrera 'l para-ventl (*Ho fa.*)
Mai més! mai més!

JOSEP SUPERFICIA (*ad el criat.*) — Dóna-m un llibrel Correl
(*El criat l'hi dóna, i en Josep s'asseu fent veure que s'ha adormit llegint. El criat se'n va. Surt, poc després, diferents vegades.*)

ESCENA IV

DITS I SIR PERE ESCARDOT

SIR PERE (*tocant en Josep per l'espatlla*). —
Vostè sempre estudiant. ¿Encara no sab
prou?

JOSEP SUPERFICIA. — Oh estimadíssim! Per-
doni. (*Fa un badall.*) Aquest llibrot me feia
dormir.

SIR PERE. — Bonica abitació!

JOSEP SUPERFICIA. — No val la pena. ¿Què 'l
porta per aquí?

SIR PERE. — Un assumpte particular.

JOSEP SUPERFICIA. — Vostè dirà.

SIR PERE. — Ja veurà : amb reserva, tinc de
dir-li que la conducta de la meva esposa 'm
fa molt desgraciat.

JOSEP SUPERFICIA. — Ho sento vivament.

SIR PERE. — Tinc sospites que sent afecte
per una persona que no soc jo.

JOSEP SUPERFICIA. — Me deixa paratl!

SIR PERE. — I, aquí, entre vostè i jo, crec
saber qui es l'afavorit.

JOSEP SUPERFICIA. — Vostè m'alarmal! No
encerto...

SIR PERE. — Què diria, vostè, si fos en Carles?

JOSEP SUPERFICIA. — El meu germà? Im-
possible!

SIR PERE. — Com que no té sentiments d'onorabilitat...

JOSEP SUPERFICIA. — La seva esposa no pot ésser perjura.

SIR PERE. — Ja 'u veig; però la diferencia d'edats fa que la pobra no pugui sentir cap passió per mi.

JOSEP SUPERFICIA. — No pensi en això, sir Pere.

SIR PERE. — I no cregui que no me l'estimi: encara que air mateix m'agués demostrat que ni sentiria la meva mort, jo avui li he assenyalat una pensió de dugues-mil lliures perquè pogués viure sola i al seu gust, i després de la meva mort li deixo tota la meva fortuna.

JOSEP SUPERFICIA. — Vostè es un ome generós en desmasia.

SIR PERE. — Jo no voldria que se sabés res d'això: l'hi he dit a vostè per si pogués fer alguna cosa perquè en Carles no 'm donés més disgustos sobre aquest particular.

JOSEP SUPERFICIA. — Estigui tranquil.

SIR PERE. — I com que vostè, al cap i a la fi, sembla que serà l'espòs de la Maria...

JOSEP SUPERFICIA. — No me 'n parli, d'això.

SIR PERE. — Sento molt...

JOSEP SUPERFICIA (*baixet*). — No 'u senti: parlem d'una altra cosa. (*Alt.*) Sóbres el que 'm diu, aniré a veure 'l jutge demà...

SIR PERE (*amb estranyesa*). — Quin jutge?

JOSEP SUPERFICIA. — Perfectament : quedo enterat.

(*Entra 'l criat.*)

CRIAT. — Senyor...

JOSEP SUPERFICIA. — Què 'y ha, de nou?

CRIAT. — El seu germà Carles, que diu que sab que vostè es aquí.

JOSEP SUPERFICIA. — Imbecill No 'y soc per a ningú. Atura-t : diga-li que pugl. (*Apart.*) Així distraurà sir Pere.

SIR PERE. — No voldria veure en Carles : li suplico que 'm deixi amagar aquí darrera. (*Va cap al para-vent.*) Dimonil (*Retirant-se.*) M'ha semblat veure uns enagus. Aquí darrera 'y ha algú que escolta. He vist uns enagus!

JOSEP SUPERFICIA. — Ha, ha, ha! Aig de confessar-li, sir Pere, que no tinc la castedat del Josep de l'Istoria Sagrada. (*Amb misteri.*) Aquí darrera del para-vent hi ha una modisteta de París que s'ha amagat al sentir que vostè entrava.

SIR PERE. — Aurà sentit la nostra conversa.

JOSEP SUPERFICIA. — ¿Què sab ella qui es la seva senyora! No veu que es estrangera?

SIR PERE. — Té raó! Entro en aquesta cambra.

(*Entra adins de la cambra de la dreta.*)

JOSEP SUPERFICIA. — De bona m'he escapat!

SENYORA ESCARDOT (*guaitant*). — ¿Que no me 'n podria anar?

JOSEP SUPERFICIA. — No 't moguis, angel meu.

SIR PERE (*traient el cap*). — Josep : convenç en Carles, sobre tot!

JOSEP SUPERFICIA. — Amagui-s, sir Pere, amagui-s, que puja.

SENYORA ESCARDOT (*guaitant*). — Pstl ¿No pots tancar amb clau a sir Pere?

JOSEP SUPERFICIA. — No guaitis, vida meva, que 't pot veure en Carles.

SIR PERE (*tornant a guaitar*). — ¿N'està segur, que la modista no dirà res del que ha sentit?

JOSEP SUPERFICIA. — Amagui-s, que pujal Qui tingué la clau d'aquesta cambra!

ESCENA V

DITS I EN CARLES SUPERFICIA

CARLES SUPERFICIA. — Ola, germà! ¿Què 'y ha, de nou? El teu criat no 'm volia deixar passar. ¿Que tens algun jueu o alguna dòna, aquí dins?

JOSEP SUPERFICIA. — Ni l'una cosa ni l'altra.

CARLES SUPERFICIA. — Doncs ¿per què se n'ha anat, sir Pere? L'he vist entrar.

JOSEP SUPERFICIA. — Al sentir que tu venies se n'ha anat.

CARLES SUPERFICIA. — ¿Que tenia por que no li demanés diners?

JOSEP SUPERFICIA. — Què sé jo! Amb franquesa : es perquè 's diu que tractes de conquistar la seva senyora.

CARLES SUPERFICIA. — Quil jo? No 'm facis riure! Vaia un vell gelós! Mai, en ma vida, hi he pensat. Això tu, que prou se veu que la vols conquistar! Vaja, no facis el desentès!

JOSEP SUPERFICIA. — No calumniis, Carles!

CARLES SUPERFICIA. — ¿I aquell dia que 'us vaig trobar junts, aquí mateix, acostadets? No dissimulis, que tot-om ho sab.

JOSEP SUPERFICIA. — Per Déu, Carles! (*Baixet.*) Sir Pere 'ns escolta!

CARLES SUPERFICIA. — On es?

JOSEP SUPERFICIA (*baixet*). — En aquesta cambra. (*L'hi assenyala.*)

CARLES SUPERFICIA (*cridant des de la porta*). — Surti, sir Pere, surtil Vinguil (*L'agafa per la mà i l'acompanya a l'escena.*) Es a dir que vostè 'ns escoltava! Feia d'inquisidor? Quina vergonya per a un ome tant honorable!

SIR PERE. — Vinga aquesta mà, Carles : ara veig que les meves sospites eren infundades.

CARLES SUPERFICIA. — Doncs ha sigut una sort, per a mi, que 'u agi sentit.

(*Entra 'l criat i diu ad en Josep:*)

CRIAT. — La senyora Burleta puja l'escala.

JOSEP SUPERFICIA (*apart*). — La senyora Burlletal (*Alt.*) Dissimulin un moment : corro a rebre la senyora Burlleta. (*Apart.*) No faltava sinó que 's presentés aquí! (*Se'n va.*)

ESCENA VI

ELS MATEIXOS, MENYS EN JOSEP SUPERFICIA

SIR PERE. — ¿Per què no 'l visites més, en Josep? Sempre rebries bons consells.

CARLES SUPERFICIA. — En Josep? Que poc que 'l coneix! L'altre dia 'l vaig trobar aquí mateix amb una...

SIR PERE. — Xst! No digui res! (*Apart.*) Quines ganes que tinc de dir-li allò de la modisteta de París!

CARLES SUPERFICIA. — ¿Per què tant de misteri, sir Pere?

SIR PERE (*apart*). — Vajal l'hi dici! (*Amb misteri.*) Aquí 'y ha... (*Li escapa 'l riure.*) Hi ha... (*tornant a esclatar*) una dona amagada, una modisteta de París... (*S'aguanta 'l riure.*)

CARLES SUPERFICIA. — Vostè està molt de broma.

SIR PERE. — No t'enganyo : jo li he vist els enagus.

CARLES SUPERFICIA. — ¿En aquesta cambra on era vostè?

SIR PERE. (*Amb el cap fa senyal que no.*)

CARLES SUPERFICIA. — A la cambra d'en Josep?

SIR PERE. (*Torna a fer que no.*)

CARLES SUPERFICIA. — Doncs ¿on li ha vist els enagus?

SIR PERE. (*Mira cap al para-vent.*)

CARLES SUPERFICIA. — Darrera 'l para-vent?

SIR PERE. (*Fa que sí amb el cap.*)

CARLES SUPERFICIA. — Aviat ho veurem. (*Se'n va cap al para-vent.*)

SIR PERE (*aturant-lo*). — No, per Déu! Com se posaria, en Josep!

CARLES SUPERFICIA. — No tingui por : ja 'l defensaré. (*S'acosta de puntetes al para-vent, i, posant la mà adalt, el fa caure cap ad ell, reculant uns passos. La senyora Escardot se posa les mans a la cara per un moment. Després se gira.*) La senyora Escardot!! Superb!!

SIR PERE. — La meva dònal Orror!

CARLES SUPERFICIA. — Quina modista més bonica! No n'he vista mai cap de tant vistosa ni tant ben vestida.

ESCENA VII

DITS I EN JOSEP SUPERFICIA (*entrant*)

SIR PERE. — Quina infamial

CARLES SUPERFICIA (*ad en Josep*). — ¿Es parisenca, aquesta monada? T'has quedat mut! Potser vostè 'u sabrà, sir Pere. ¿Es modista de vestits o de barrets? (*Fa l'accionat de ficar-se un barret.*) Tots muts! Fins la moralitat ha perdut la paraula. Sembleu estatuets! (*Se posa a riure.*) Sir Pere : el deixo amb l'ome dels bons sentiments. (*Fa accionat d'anar-sen.*)

SENYORA ESCARDOT. — Li prego que no se'n vagi, don Carles!

CARLES SUPERFICIA. — Obeir es cortesia. (*Se queda.*)

JOSEP SUPERFICIA. — La veritat es que la senyora Escardot, enterada de les meves pretensions per obtenir l'afecte de la Maria, ha vingut per... enraonar sòbres aquest assumpte, i... també pel disgust que té a causa del que 's diu d'en Carles. I la veritat es que no ha vingut per altra cosa.

SIR PERE. — Sí, sí : no parli més. La cosa no pot ser més clara. (*Amb indiferencia fingida.*) De segur que aquesta senyora apro-

varà totes les seves paraules. ¿No es veritat, senyora?

SENYORA ESCARDOT (*redreçant-se i amb fermesa*). — Ni una sola, sir Pere : jo he vingut aquí seduïda per les paraules dolces d'aquest senyor, tant dolces com perfides i insidioses; per escoltar ses falagueres pretensions, ja que no per sacrificar mon onor ni 'l de vostè.

CARLES SUPERFICIA (*en to de burla i llastima*).—

Ai, Josepl

SIR PERE. — M'ha caigut la bena dels ulls.

SENYORA ESCARDOT (*acostant-se a sir Pere*). —

Aquesta dòna acaba de recobrar els seus sentits. La tendresa amb que vostè ha expressat els seus sentiments sense saber que jo l'escoltés, ha entrat de ple dins de mon cor; i l'ipocresia malvada (*amb despreci*) d'aquest ome que pretenia seduir l'esposa del seu amic, massa credul, fent-li veure que sentia una passió per sa afillada Maria, me repugna i 'm fa pujar regust de fastic. Ja 'u sab tot, sir Pere. ¿Vol donar-me 'l braç per sortir d'aquesta casa podrida?

(*Sir Pere s'avança a dar-li 'l braç.*)

SIR PERE. — Fugim : deixem-lo sol amb la seva consciència. Carles, anem.

(*Surten tots tres.*)

ESCENA VIII

EN JOSEP SUPERFICIA

JOSEP SUPERFICIA (*deixant-se caure sobre 'l
sofà, com anorreat*). — Déu meul Quin dia,
el d'avuïl Sembla que tots els elements de
cel i terra s'agin conjurat contra mil

ESCENA IX

EN JOSEP SUPERFICIA I EL CRIAT.
DESSEGUIDA SIR OLIVERI

CRIAT. — A l'altra sala 'y ha 'l senyor Stanley,
que pregunta per vostè.

JOSEP SUPERFICIA. — I ¿per què 'l deixaves
entrar, imbecill

CRIAT. — Ha vingut acompanyat pel senyor
Fidel.

JOSEP SUPERFICIA. — ¿Ets tant talòs que no
coneixes que 'ls parents pobres no vénen
sinó per demanar diners? Ja l'has feta, ara:
diga-li que entri.

CRIAT. — Ja 'y vaig, senyor. I cregui que, si
sir Pere ha descobert la senyora darrera 'l
para-vent, no ha sigut per culpa meva.

JOSEP SUPERFICIA.— Fuig-me del davant, estupid! (*Surt el criat.*) Mai la fortuna s'ha burlat de cap ome com de mi avuil (*Pausa.*) Les esperances de la Maria, perdudes; sir Pere escamat, i amb raó; la senyora Escardot, el desig més ferm de la meva vida, esvanit; i ara, per postres, un parent pobre, tronat, lo Stanley, que de segur que ve per diners!.. Endavant, doncs! Pugem fins adalt del calvaril

SIR OLIVERI (*entrant*). — Amb permís de vostè...

JOSEP SUPERFICIA (*amb ipocresia*). — Suposo que vostè es el senyor Stanley. Li prego que 'm dispensi d'aver-lo fet esperar a l'altra sala : el meu criat no 'l coneixia. Faci 'l favor d'asseure-s : l'hi suplico.

SIR OLIVERI (*apart*). — Massa complimentós se 'm presental

JOSEP SUPERFICIA. — No tenia 'l gust de conèixe-l. Crec que vostè era parent de la meva mare?

SIR OLIVERI. — Sí, senyor. Si fos viva no tindria necessitat de venir-lo a molestar.

JOSEP SUPERFICIA. — Senyor meu, vostè no necessita justificar-se, per aquest pas que dóna : el que necessita, encara que sigui un estrany, té 'l dret de reclamar parentiu amb els rics : tots som germans. Plagués a Déu que jo pogués oferir-li un aussili per ajudar-lo, per petit que fos.

SIR OLIVERI. — Si fos aquí 'l seu oncle Oliveri, no 'm faltaria tampoc res.

JOSEP SUPERFICIA. — No cregui que sigui un prodig.

SIR OLIVERI. — Jo creia que li avia enviat moltes mils lliures perquè pogués socorrer els desgraciats?

JOSEP SUPERFICIA. — L'han informat malament : sir Oliveri es un ome digníssim, però es molt avariós. Es el vici del nostre temps!

SIR OLIVERI. — Com! ¿No li va enviar diners en lliures i rupies?

JOSEP SUPERFICIA. — No, senyor, no : mai m'ha enviat més que tonteries : trenca-nous de l'India, ninets de porcellana... i res més, cregui-m.

SIR OLIVERI (*apart*). — I 'n diu tonteries, de vint mil lliures que li vaig enviar ara fa tres anys! Desagraït!

JOSEP SUPERFICIA. — Altrament, el meu germà Carles m'ha deixat sense cap diner a causa de les seves disbauxes.

SIR OLIVERI. — No 'n sabia res.

JOSEP SUPERFICIA. — He tingut una debilitat per ell.

SIR OLIVERI (*apart*). — Ipocrita! (*Alt.*) Veig, doncs, que no 'm pot socorrer.

JOSEP SUPERFICIA. — Per ara no; però tingui

la seguretat que quan pugui tindrà notícies meves.

SIR OLIVERI. — Ho sento molt.

JOSEP SUPERFICIA. — Oh! no pas tant com jo! Molt més trist es no poder socorrer una misèria que no pas demanar una almoïna sense obtenir-la.

SIR OLIVERI. — Vostè es molt amable. Estigui bo. (*Despedint-se.*)

JOSEP SUPERFICIA. — Ja se 'n va? (*Al' criat.*)
Guillem! Obre la porta al senyor. Acompanya-l.

SIR OLIVERI. — No faci compliments.

JOSEP SUPERFICIA. — Servidor de vostè.

SIR OLIVERI. — Agraït per sempre.

JOSEP SUPERFICIA. — Molta salut... i valor : no desmai.

SIR OLIVERI. — Quedo per sempre regonegut a sa bondat.

JOSEP SUPERFICIA. — Sempre a la seva disposició.

SIR OLIVERI (*apart*). — Ara es quan estic satisfet. (*Surt.*)

ESCENA X

EN JOSEP SUPERFICIA

JOSEP SUPERFICIA. — Vet-aquí un dels mals que fa una bona reputació. No 's necessita fer pocs esforços per mantenir-la sense donar diners! (*Amb ganseria.*) La plata legítima de la caritat està molt cara, avui, en el mercat de metalls; mentre que 'l llautó sentimental que jo gasto enlluerna, es barat i no paga ni drets de duana. (*Se frega les mans.*)

ESCENA ÚLTIMA

EN JOSEP SUPERFICIA I EN FIDEL

FIDEL (*entrant*). — Sento molt molestar-lo, però 'l que tinc de dir-li no té espera. Llegeixi. (*Li dona una carta.*)

JOSEP SUPERFICIA. — Vostè no molesta mai; (*Llegeix.*) (*Amb sorpresa.*) El meu oncle Oliveri arribat!

FIDEL. — Sí, senyor.

JOSEP SUPERFICIA. — Guillem! Guillem!... Correl Vès si encara trobes el senyor Stanley per

l'escalaf Diga-li que vinguil (*Ad en Fidel.*)
Per què no m'ho deia més aviat?

FIDEL. — No 'l trobarà pas : se n'ha anat molt depressa. Si no té res més que manar me retiro : tinc d'avisar el seu germà Carles perquè vingui a buscar a vostè per anar a visitar el seu oncle.

JOSEP SUPERFICIA. — Està molt bé. Doncs l'espero per anar-hi junts. (*Apart.*) I com apreta, la sort!

FIDEL. — D'aquí a després. (*S'inclina i surt pel forum.*)

JOSEP SUPERFICIA. (*Cau en el sofà, atorrollat.*) — No 'm faltava més que això! L'oncle Oliveril

TELÓ

ACTE V

 Sala elegantíssima del palau de sir Pere Escardot, decorada amb el més refinat gust de l'estil imperant a Inglaterra a fins del segle XVIII. En tot el parament s'hi endevina la mà d'una dama jove i coqueta, esclava de la moda. A les parets tapiços petits, d'assumptes mitològics i pastorils i alguns quadros figurant pintures al pastel, d'entonacions clares i joioses. Els mobles són rics, de ratlles simples, daurats i esmaltats. Hi han dugues portes a cada costat. En el fons porta gran que deixi veure una galeria ben il·luminada, amb plantes de saló. A la dreta una tauleta i poltrones. A l'esquerra un moble consola fastuós i poltrones. En el fons una panoplia sobre la qual se vegi l'escut de la família amb un escardot sobre camp de plata. Aquesta nota eraldica es l'única nota severa que 's veu.

ESCENA I

DONYA CANDIDA I UN CRIAT

CRIAT. — La senyora no pot rebre ningú. Tinc ordre de dir-ho així a les visites.

DONYA CANDIDA. — ¿Li ha dit que era donya Candida, la que l'esperava?

CRIAT. — Sí, senyora. M'ha contestat que fes el favor de dispensar-la.

DONYA CANDIDA. — Vagi, vagi: torni-l'hi a dir, que estic anguniosa per veure-la: encara que no sigui més que un moment. (*El criat obeeix.*) No faltava sinó que 'ls diaris portessin la noticia abans que jo sabés per conducte autentic el que ha passat, i sense temps de fer-ho correr pel circol dels amics i les amigues! De cap de les maneres!

ESCENA II

DONYA CANDIDA

I EL BARÓ DE LA MALAPARLA (*que entra*)

DONYA CANDIDA. — Oh mon estimat sir Benjamí! Suposo que ja sabrà...

BARÓ. — ¿Allò de la senyora Escardot i de don Josep Superficia?

DONYA CANDIDA. — I el descobriment de sir Perel

BARÓ. — Això es lo més important.

DONYA CANDIDA. — Jo no he tingut mai una sorpresa tant gran.

BARÓ. — Ja 's veia que sir Pere estava recelós de don Josep Superficia.

DONYA CANDIDA. — De don Josep? Ca, ome, cal Si la senyora Escardot estava amagada amb en Carles, quan va esser descobertal

BARÓ. — No, senyora : està equivocada, vostè: l'amant de la senyora Escardot es don Josep.

DONYA CANDIDA. — I a mi què 'm contal Es en Carles! Don Josep va portar allí sir Pere perquè 'u veiés pels seus propis ulls.

BARÓ. — Miri que jo 'u sé per un...

DONYA CANDIDA. — Jo 'u sé per unal

BARÓ. — No sigui toçuda : quan jo 'u dic es perquè 'u sé del cert.

DONYA CANDIDA. — Quan vostè 'y va jo ja 'n vinc, d'aquestes coses. Miri : aquí ve la senyora Burleta. De segur que ella 'u sab.

ESCENA III

DITS I LA SENYORA BURLETA

SENYORA BURLETA (*amb afectació fingida*). — Quins disgustos, donya Candidal Ja deu

saber quin paper més trist ha representat
la nostra amiga Enriqueta!

DONYA CANDIDA. — No me 'n parli! Qui 'u
avia de creure!

SENYORA BURLETA. — Vaja! un no 's pot fiar
de ningú!

(*S'asseuen tots.*)

DONYA CANDIDA. — Però les seves maneres
eren massa lliures. I tant jove!

SENYORA BURLETA. — Està molt avançada,
avui, la joventut!

DONYA CANDIDA. — Vostè coneix els detalls?

SENYORA BURLETA. — No, senyora; però tot-
om diu que es don Josep...

BARÓ. — Veu com jo li deia que era don Josep?

DONYA CANDIDA. — No, senyora, no : va
esser en Carles.

SENYORA BURLETA (*alarmada*). — En Carles!

DONYA CANDIDA. — Sí, l'amant era ell : don
Josep, per fer-li justícia, va esser sols el
delator.

BARÓ. — Bé, bé : no 'ns barallem, per tant
poca cosa; però, sigui qui sigui, la ferida de
sir Pere...

DONYA CANDIDA. — La ferida de sir Pere? ¿Que
vol dir que 'y va aver desafiament?

BARÓ. — Es clar que sí! ¿No n'avien sentit a
parlar?

DONYA CANDIDA. — Ni una paraula.

BARÓ. — Allí mateix, abans de sortir del saló.

SENYORA BURLETA. — Conti, conti : es agradable, sentir aquestes coses.

DONYA CANDIDA. — Expliqui-ns com va esser.

BARÓ. — «— Cavaller!! — va dir sir Pere després de la sorpresa. — Vostè es un ingrati!!»

DONYA CANDIDA. — Ad en Carles?

BARÓ. — No, senyora : a don Josep. «— Vostè es un ingrati!! I, vell com soc, — va afegir — li exigeixo una reparació desseguida.»

DONYA CANDIDA. — Pobre omel

BARÓ. — Al sentir això de la reparació, la senyora Escardot va sortir de la sala amb un atac d'isteric...

SENYORA BURLETA. — Devia esser fingit.

DONYA CANDIDA. — Es clar!

BARÓ. — Però semblava un atac d'isteric veritable. I en Carles darrera seu corrents a buscar un xic d'eter per retornar-la.

SENYORA BURLETA. — Comediantal

BARÓ. — Llavors va començar el desafiament a espasa.

ESCENA IV

DITS I EL SENYOR LLAGOSTA

SENYOR LLAGOSTA (*entrant*).—A pistola, senyor meu, a pistola! (*Les senyores no 's mouen*)

d'assegudes. En Benjamí s'aixeca.) Ho sé de bona tinta.

DONYA CANDIDA. — Asseguin-se. Doncs ¿es veritat, això?

(S'asseuen.)

SENYOR LLAGOSTA. — Massa veritat, per desgracia! I sir Pere molt mal ferit.

BARÓ. — D'una estocada en segona (*fent la mimica d'una estocada*) que li atravessa 'l costat esquerre de part a part.

SENYOR LLAGOSTA (*amb to d'autoritat*). — Per una bala allotjada en el torax.

DONYA CANDIDA. — Pobre sir Perel

BARÓ. — Veig que 'l meu oncle no sab res.

SENYOR LLAGOSTA. — Mira, deixa-m enraonar: dic el que ha passat i res més. (*Amb suficiencia.*) Sobre la taula del despaig de don Josep hi avia un parell de pistoles carregades, puix sembla que 'l senyor Superficia acabava d'arribar de fer una visita perillosa... Sir Pere va obligar en Carles a agafar-ne una, i tot seguit van disparar. La bala d'en Carles va fer blanc, com he dit, i la de sir Pere va passar per sota 'l braç d'en Carles. Però 'l més estrany fou que la bala va anar a parar contra una estatueta de bronze, de Shakspeare, que 'y avia sobre l'escalfa-panxes, i, rebotent, va passar per la finestra que dóna a l'escala, ferint el carter, que en

aquell moment portava una carta del comtat de Northampton.

BARÓ (*confós*). — El relat del meu oncle es més detallat, ho confesso; però no 'm convenç.

SENYORA BURLETA. — Estic més interessada del que 's pensen en aquest assumpte. Això no 'm satisfà : m'arribo a casa la modista veïna de don Josep per saber més notícies. Torno desseguida. (*Surt depressa.*)

ESCENA V

DONYA CANDIDA, BARÓ DE LA MALA-PARLA
I EL SENYOR LLAGOSTA

DONYA CANDIDA. — Aquesta activitat m'encanta.

BARÓ. — Comprèn perfectament l'alarma de la senyora Burleta.

SENYOR LLAGOSTA (*recalcant-hi*). — Què volen que 'ls digui Jo no crec res del que diuen de la senyora Burleta i don Josep.

DONYA CANDIDA. — De totes maneres, deu estar molt mal, sir Pere.

SENYOR LLAGOSTA. — El varen portar aquí en molt mal estat. Per l'escala va deixar un gran rastre de sang, per més que 'ls criats ho neguin.

DONYA CANDIDA. — Per això no 's veu la seva senyora : deu estar vetllant-lo. Ella sí que l'auria tret! Vès de quina manera pot venir-li la sort!

SENYOR LLAGOSTA. — Quan jo venia 'y entraven els metges.

BARÓ. — Me sembla que ara 'n ve un : sento passos.

ESCENA VI

DITS I SIR OLIVERI (*entrant*)

(*Tots s'alcen i l'enrotllen.*)

SENYOR LLAGOSTA. — I bé, doctor : ¿hi ha esperança?

DONYA CANDIDA. — Com està, el pacient?

BARÓ. — Es d'espasa, la ferida : ¿veritat, doctor?

SENYOR LLAGOSTA. — Deixi-ls dir : el que interessa saber si li han tret la bala.

SIR OLIVERI (*amb sorpresa*). — Doctor?... ¿Una ferida de bala?... Un cop d'espasa? (*Apart.*)
Aquesta gent són boigs!

BARÓ. — Que no es el senyor metge, vostè?

SIR OLIVERI. — Es clar que 'u soci! Vostès me n'acaben de fer. Moltes gracies pel grau que m'han concedit sense examens.

SENYOR LLAGOSTA. — Llavors vostè deu esser

un amic de sir Pere, que 'l ve a veure? Ja deu saber el que ha succeït!

SIR OLIVERI. — Ni una paraula.

SENYOR LLAGOSTA. — ¿Ni que està greument ferit?

BARÓ. — Amb el cos atravesat de part a part.

SENYOR LLAGOSTA. — D'una bala al pit.

BARÓ. — Per don Josep Superficia.

SENYOR LLAGOSTA. — Vol dir per don Carles.

SIR OLIVERI. — ¿Volen fer el favor d'acabar, amb tantes preguntes? ¿Li ha passat alguna desgracia, a sir Pere?

SENYOR LLAGOSTA. — Oh! Ja 'u crec! No 'y ha pas dubtel Està molt mall!

SIR OLIVERI. — Llavors es una gran imprudencia, el venir a fer conversa aquí, estant en tal situació!

DONYA CANDIDA. — El mateix bon desig.

SIR OLIVERI (*girant-se cap a la galeria*). — Però què diuen, sants cristians, que està tant mal, si aquí ve pels seus propis passos!

(*Entra sir Pere.*)

ESCENA VII

DITS I SIR PERE ESCARDOT

SIR OLIVERI. — Quina ditxa, sir Perel Arriba a temps, perquè ja l'aviem donat per mort.

BARÓ (*apart, ad el senyor Llagosta*). — Per Déu, oncle, que això es un restabliment massa rapid!

SIR OLIVERI. — Però ¿què fa, sant varó, fòra del llit, amb el cos atravesat d'una estocada i amb una bala en el torax?

SIR PERE. — Jo amb una estocada i una bala? Estan de bromal!

SIR OLIVERI. — Sí, senyor, sí! Vegi si 'u sé, que jo soc el metge, segons diuen aquests senyors.

SIR PERE. — Què diu?

BARÓ. — Ens alegrem molt que no agi resultat cert, allò del desafiament, i sentim molt la seva altra desgracia.

SIR PERE (*apart*). — Així, així... que s'estenguí per tota la ciutat!

SENYOR LLAGOSTA. — Ben merescudes les té totes, les censures! Qui 'l feia casar-se, en aquesta edat!

SIR PERE. — I a vostè se li 'n dóna res?

DONYA CANDIDA. — Té raó : mereix tota la nostra compassió, tota vegada que ha sigut un marit model.

SIR PERE. — I a mi què se me 'n dóna, de la seva compassió! No la necessito per a res.

BARÓ. — Suposo que se li 'n donaran alguna cosa les rialletes que tindrà de suportar quan arribi el cas.

SIR PERE. — Vostè oblida que en aquesta casa
soc jo, l'amol

SENYOR LLAGOSTA. — Pot tranquilitzar-se, sir
Pere : no es cap cas tant extraordinari que
no agi passat altres vegades.

SIR PERE. — Ja veuran, facin el favor de dei-
xar-me sol : ho entenen?

DONYA CANDIDA. — No s'incomodi, que ja 'ns
en anem; però tingui la seguretat que 's
recordarà de nosaltres, només que per la
manera de despatxar-nos!

SIR PERE. — Fugin del meu davant!

SENYOR LLAGOSTA. — I direm a tot-om la poca
consideració que vostè 'ns ha tingut!

SIR PERE. — A l'infern!

BARÓ. — I també direm que vostè aguanta
amb molta paciència 'ls seus desonors!

SIR PERE. — Escorpins! Males llengües!...
Arri allà! Déu faci que 'l vostre mateix
verí 'us emmetzin!

(*El baró, el senyor Llagosta i donya Can-
dida surten pel forum.*)

ESCENA VIII

SIR PERE, SIR OLIVERI I EN FIDEL

FIDEL (*entrant*). — Acabo de sentir paraules
molt grosses! Què li passa?

SIR PERE. — Per què preguntar-ho? ¿Que per ventura passa un dia sense que aquest munt de serpetes m'insulti i m'atropelli?

SIR OLIVERI. — No se 'n recordi més, d'aquesta gent. Parlem d'una altra cosa, sir Pere. He vist els dos meus nebots, tal com aviem quedat.

SIR PERE. — Bona parellal

FIDEL. — Sí. I sir Oliveri s'ha convençut que tota la raó estava de part de vostè.

SIR OLIVERI. — Efectivament, en Josep es un sant.

FIDEL (*a sir Pere*). — Ja 'u deia, vostè.

SIR OLIVERI (*a sir Pere*). — Però vostè està distret : no fa cas del que diem : ni de les alabances d'en Josep.

SIR PERE. — Vivim en un món tant malvat, que, com més poques alabances se fan de ningú, millor.

SIR OLIVERI. — Bé prou que n'ha fetes, vostè, de don Josepl

SIR PERE. — Què vol que li diguil Veig, pel llenguatge ironic que empleen, que saben tot el que ha passat.

FIDEL. — Es veritat : tot ho sabem.

SIR PERE. — Ja n'estic convençut. I, sir Oliveri, també n'està enterat?

SIR OLIVERI. — Completament.

SIR PERE. — ¿També li han contat allò de la mampara?

SIR OLIVERI. — S'entén. No he rigut poc ni gaire, amb allò de la modista de París!

FIDEL. — I quin paper hi feia, don Josep?

SIR PERE. — No ha sabut pas què dir. Creguin que, ara que sé la veritat, me fa riure tant com a vostès. (*Quasi rient.*) Quan jo he vist sortir la meva propria dòna de darrera del para-vent, d'allí on esperava que eixiria una modisteta, figurin-se 'l que avia de passar pel meu cap, en aquell moment! Va esser un pas de comedia!

SIR OLIVERI. — Tal volta 'l molestem, amb la nostra brometa.

SIR PERE. — No 'u creguin : poden continuar: ara jaestic tranquil. Si a mi mateix me fa gracia, com no n'ha de fer a vostès? Demà, quan els diaris ho portin amb tots els pèls i senyals, i alguna altra cosa que 'y afegiran els de la tertulia, jo m'hi faré un tip de riure.

FIDEL. — Farà bé : cal despreciar la gent malvada.

SIR OLIVERI. — Ara, sir Pere, preparem-nos per rebre 'ls meus nebots : dintre poc vindran aquí a coneixe-m. Vostès, quan vinguin, retirin-se i deixin-los sols, que encara falta la segona part.

FIDEL. — I la més bonal

SIR OLIVERI. — Doncs d'aquí a una estona. No oblidin que 'ls meus nebots estan per venir

i que 'm convé que no 'ls vegin a vostès.

SIR PERE. — Vagi descansat.

SIR OLIVERI. — Estiguin bons.

SIR PERE (*ad en Fidel*). — No 'm queda cap més recel que aquella carta que vaig trobar dirigida ad en Carles.

FIDEL. — Aquella carta era feta fer : la va escriure en Serpeta.

SIR PERE. — Déu faci que això s'aclareixi!

FIDEL. — He sentit que trucaven al cancell: deuen esser don Josep i don Carles. Retirem-nos.

SIR PERE. — De segur, que 'u són. Entrem al despatx.

(*Surten per l'esquerra.*)

ESCENA IX

JOSEP SUPERFICIA,

I DESPRÉS LA SENYORA BURLETA

JOSEP SUPERFICIA. — Encara no 'y ha ningú: esperaré. (*Reflexionant.*) La vinguda tant precipitada de l'oncle Oliveri m'ha desconcertat. Auria agut de trigar uns quants dies més : almenys que ja fos fòra de Londres el meu parent Stanley; perquè, si ara l'arriba a trobar i el coneix, i li diu que no l'he volgut

socorrer i que he dit que no m'avia enviat cap diner, Déu nos en guard! Però això es molt difícil Londres es molt gran!

(*Entra la senyora Burlleta depressa.*)

SENYORA BURLETA. — L'he vist entrar, i perdoni que m'agi atrevit a pujar a una casa d'on l'amo quasi m'ha tret amb indirectes.

JOSEP SUPERFICIA. — Sir Pere?

SENYORA BURLETA. — Sí, ell mateix! Amb una grolleria per demés, ens va ensenyar el camí de la porta. Però... oblidem els agravis de les persones mal educades.

JOSEP SUPERFICIA. — ¿Sab que ha fet molt mal, en venir-me a trobar aquí, vostè?

SENYORA BURLETA. — Es que no 'm puc treure del pensament el que ha succeït! He sigut molt ignocent, en no lligar més bé l'intrigal

JOSEP SUPERFICIA. — I jo soc el que 'n sofreix les conseqüències; i, amb tot, ja veu que m'hi resigno.

SENYORA BURLETA (*amb veemència*). — Perquè 'l disgust no li ha arribat fins al cor. Vostè sols volia 'l dot de la Maria, que si l'agués estimada no 'u diria així. Jo sí, que l'estimo, aquest llibertí d'en Carles, i per això ma pena es fonda.

JOSEP SUPERFICIA. — Però ¿per què 'm reconvé, pel disgust que vostè passa? ¿Quina culpa 'y tinc, jo?

SENYORA BURLETA. — Vostè té la culpa de tot. Si s'agués acontentat amb enganyar la Maria, no auria passat res; però vostè no'n va tenir prou i va voler seduir la senyora Escardot, i aquesta avarícia de crims es odiosa i mai prospéra, perquè es un monopoli il·legal.

JOSEP SUPERFICIA. — Confesso que m'he apartat un xic del camí del mal, però no crec que siguem vençuts del tot.

SENYORA BURLETA. — Té esperances?

JOSEP SUPERFICIA. — ¿No m'ha dit que en Serpeta ens es fidel?

SENYORA BURLETA. — Així 'u crec.

JOSEP SUPERFICIA. — I que està disposat a provar que la carta es de la senyora Escardot?

SENYORA BURLETA. — Oh! sí!

JOSEP SUPERFICIA. — Doncs encara no es tard.

(*Fa com si escoltés.*) Sento enraonament: deu esser l'oncle Oliveri. Entri aquí: ja tornarem a conferenciar quan ens deixin sols.

SENYORA BURLETA. — ¿I si 'l seu oncle descobris que vostè es un intrigant?

JOSEP SUPERFICIA. — No tingui por: sir Pere callarà per por del ridicol, i jo descobriré desseguida 'l punt flac de l'oncle.

SENYORA BURLETA. — Sols li encarrego que 's mantingui constant en les picardies.

JOSEP SUPERFICIA. — Ho seré, ho seré.

(*Surt la senyora Burleta per la dreta.*)

ESCENA X

JOSEP SUPERFICIA I SIR OLIVERI (*que entra*)

JOSEP SUPERFICIA (*amb mal humor*). — Per vida de..., senyor Stanley, que en mala ora ha vingut! Faci 'l favor de no venir a trobar-me a casa dels altres. Vingui a casa meva demà.

SIR OLIVERI. — Senyor Superficia : sé que sir Oliveri vindrà aquí desseguida; i, encara que això 'l disgusti a vostè, vull intentar fer alguna cosa a favor meu.

JOSEP SUPERFICIA (*incomodat*). — Aquí no 'l pot esperar! Surti desseguida!

SIR OLIVERI (*amb calma*). — No 'm moc.

JOSEP SUPERFICIA. — No? Doncs se n'anirà per forçal (*L'empeny.*)

ESCENA XI

DITS I EN CARLES SUPERFICIA

CARLES SUPERFICIA. — Què passa? ¿Què t'ha fet, el meu corredor? I vostè, senyor Prima, per què mou aquest xivarri?

JOSEP SUPERFICIA. — ¿També ha vingut a casa teva?

CARLES SUPERFICIA. — Es clar que sí! Per això el conec. Es un ome molt onrat. ¿Que també li vols manllevar diners?

JOSEP SUPERFICIA. — Res d'això; però ja sabs que esperem sir Oliveri d'un moment a l'altre.

CARLES SUPERFICIA. — Tens raó : l'oncle no ha de trobar aquí un prestamista : això 'ns desacreditaria.

JOSEP SUPERFICIA. — Doncs ja 'u veus : el senyor Stanley no 's vol moure d'aquí.

CARLES SUPERFICIA. — Com, Stanley? Si 's diu Primal

JOSEP SUPERFICIA. — Prou que 'l conec : se diu Stanley.

CARLES SUPERFICIA. — Te dic que 's diu Prima.

JOSEP SUPERFICIA. — Bé, bé! Que 's digui 'l que vulguil

CARLES SUPERFICIA. — Senyor Prima, o senyor Stanley, es igual (perquè suposo que 'n deu tenir cent, de noms) : vol fer el favor...?

JOSEP SUPERFICIA (*alarmat*). — Ja es aquí, l'oncle Oliveri!

CARLES SUPERFICIA. — Sí, sí, senyor Prima: no s'entretengui. (*L'empeny.*)

SIR OLIVERI. — Senyors!

JOSEP SUPERFICIA. — Per Déu, vagi-sen!

CARLES SUPERFICIA. — A fòral (*Tots dos l'empenyen.*)

SIR OLIVERI. — Aquesta violència no me l'explico!

JOSEP SUPERFICIA. — Vostè 'n té la culpa.

CARLES SUPERFICIA. — No caldria sinó!

(El treuen fins a la porta, per la qual entren, topant-se, sir Pere, la senyora Escardot, la Maria i en Fidel.)

ESCENA XII

DITS, SIR PERE, LA SENYORA ESCARDOT,
LA MARIA I EN FIDEL

SIR PERE. — Què fa, sir Oliveri! ¿Que 's baralla amb els nebots? ¿A la primera visita, ja van així?

SENYORA ESCARDOT. — Avem arribat a punt per poder-li donar aussili!

FIDEL. — Veig, sir Oliveri, que no respecten el senyor Stanley!

SIR OLIVERI. — Ni 'l senyor Prima tampoc: com Stanley, no he pogut treure ni un xeli de la butxaca d'aquest caritatiu cavaller; i, com a Prima, per poc corro la mateixa sort que 'ls meus passats, rematant-me en subasta.

JOSEP SUPERFICIA *(amb la cara que a l'actor li sembli)*. — Carles!!!

CARLES SUPERFICIA. — Josep!!!

JOSEP I CARLES SUPERFICIA. — *Tableau!*

SIR OLIVERI. — Senyors : aquí 'ls presento 'l meu nebot don Josep Superficia, que jo feia ereu de la meitat de la meva fortuna, d'alguns milions, abans de descobrir en ell l'absència de tot sentiment noble i de gratitut.

SIR PERE. — Sembla mentida, tanta maldat!

SENYORA ESCARDOT. — I, si vol declarar-se ignocent, que 'm oridi a mi per testimoni.

SIR PERE. — No cal afegir-hi res més : prou castigat que està.

CARLES SUPERFICIA (*apart*). — Si parlen així a l'onradesa, què faran amb mi!

SIR OLIVERI. — En quant ad aquest calavera, el seu germà aquí present...

CARLES SUPERFICIA (*baixet*). — Ja m'ha arribat el torn.

JOSEP SUPERFICIA. — Oncle : ¿vol fer el favor d'escoltar-me?

SIR OLIVERI. — Suposo que deu voler justificar-se.

JOSEP SUPERFICIA. — Confio fer-ho.

SIR OLIVERI (*a Carles*). — I vostè també vol justificar-se?

CARLES SUPERFICIA. — No, senyor : renunció generosament.

SIR OLIVERI. — Ja m'ho penso. El senyor Pri-

ma està massa enterat : no es veritat, Carles? (*Amb severitat fingida.*) Sapiguen que aquest jove, nebot meu, me va vendre tots els meus passats per pocs diners : jutges, generals i ties solterones, tots me 'ls va donar a preu de plats trencats. Què 'ls en sembla!

CARLES SUPERFICIA. — Es veritat, sir Oliveri: els meus avis podran aixecar-se irats i condemnar-me; però, si no 's pinta a la meua cara 'l dolor del penediment, es perquè l'esborra l'immensa alegria de trobar-me en presència de vostè, el meu protector i el meu pare.

SIR OLIVERI (*commogut*). — Dóna-m la mà, Carles! El retrat d'aquell senyor tant lleig, que no 'm vas voler vendre, ha fet les paus.

CARLES SUPERFICIA. — Llavors, oncle, la gràtitut per l'original es molt més grossa.

SENYORA ESCARDOT (*avançant*). — Jo crec, sir Oliveri, que aquí 'y ha algú que sent molt més encara la necessitat d'una reconciliació. (*Assenyalant la Maria amb una rialleta.*)

SIR OLIVERI. — Ja n'estic enterat, de les inclinacions d'aquesta senyoreta; i, amb perdó, aig de dir-li que 'l rubor...

SIR PERE. — I tu què 'y dius, Maria?

MARIA. — Jo, senyor, poc tinc per dir : sols

que m'alegraré molt que en Carles sigui feliç. En quant a mi, renunció de bon grat les seves atencions a favor d'una altra persona que té millors títols que jo.

CARLES SUPERFICIA. — Què diu, Maria!

SIR PERE. — Quin misteri es, aquest? Mentre en Carles te semblava un esbojarrat incorregible, no volies casar-te amb ningú més; i ara, que amb la protecció de sir Oliveri es segur que canviarà del tot, ara no 'l vols?

MARIA (amb gelosia). — El seu cor i la senyora Burleta ja saben el motiu.

CARLES SUPERFICIA. — La senyora Burleta!

JOSEP SUPERFICIA. — Germà: amb grandíssim sentiment, me veig obligat a parlar sóbres aquest assumpte: ho demana la justícia i les injuries inferides a la senyora Burleta.

(Entra la senyora Burleta.)

ESCENA XIII

DITS I LA SENYORA BURLETA

SIR PERE. — Vaja! ¿Una altra modista de París?... Ne tens una colla!

SENYORA BURLETA (amb calor). — Ets un ingrati, Carles! Ja veuen vostès la situació gens delicada en que m'ha col·locat la seva perfídia!

CARLES SUPERFICIA. — Digui, oncle : ¿que es un altre complot com el del senyor Prima, arreglat per vostè? Perquè, si no es així, no 'u entenc.

JOSEP SUPERFICIA. — Penso que no queda més que 'l testimoni d'una sola persona per aclarir la veritat.

SIR PERE. — Aquesta persona 'm sembla que deu esser el senyor Serpeta. Ja ha fet bé, el senyor Fidel, de fer-lo venir! Cridi-l, senyor Fidel : faci-l entrar.

(Entra en Serpeta.)

ESCENA ÚLTIMA

ELS MATEIXOS, MÉS EN SERPETA

FIDEL. — El senyor Serpeta ja es aquí : pot preguntar-li 'l que vulgui, don Josep.

SENYORA BURLETA. — Es inutil, Josep : en la cara conec que en Serpeta 'ns ha venut. Parli, malvat, traïdor!

SERPETA. — Li demano mil perdons, senyora: vostè 'm pagà molt bé per la mentida que 'm van fer dir; però, afortunadament, he guanyat el doble per dir la veritat.

SIR PERE. — Complot contra complot! Senyora: li desitjo un exit més feliç en ses noves negociacions.

SENYORA BURLETA (*amb ira*). — I jo 'ls turments de la vergonya i disgust sobre disgust! (*Se'n va cap a la porta.*)

SENYORA ESCARDOT. — Un moment, senyora Burleta. (*Amb calma ironica.*) Abans d'anarsen permeti-m que li doni les gracies més expressives per la molestia que vostè i aquest senyor s'han pres escrivint cartes ad en Carles en nom meu, i permeti-m també presentar els meus respectes a tot el col·legi de calumniadors de que vostè es dignissima presidenta. I digui-ls que la senyora Escardot, llicenciada, suplica que li admetin el diploma que 'ls retorna, tota vegada que 's retira i ja no desonrarà ningú més.

SENYORA BURLETA. — Vostè també, senyora!... Insolent! Provocador! Desvergonyat!... Déu faci que 'l seu marit li visqui cinquanta anys més!! (*Surt estereïda.*)

SIR PERE. — Jesús! Això es una furia!

SENYORA ESCARDOT. — Criatura depravadal

SIR PERE. — ¿Que 'u dius per allò que jo 't visqui cinquanta anys?

SENYORA ESCARDOT (*amb afecte*). — Oh! nol De cap manera, sir Pere. (*Se recolza a l'espatlla de sir Pere amb manyagueria.*)

SIR OLIVERI. — I vostè (*ad en Josep*), eté alguna cosa per dir, en descarrec?

JOSEP SUPERFICIA. — Oncle : estic tant confós

UB-43

veient que la senyora Burleta es culpable del que jo mai auria presumit (fins d'aver sobornat el senyor Serpeta), que, realment, no trobo paraules per defensar la meua ignocència. I, coneixent el caracter venjatiu d'aquesta senyora, vaig a seguir-la immediatament : no fos cas que intentés alguna altra calúnnia contra 'l meu germà. Perquè l'ome que 'n fa una... (*Surt precipitat.*)

SIR PERE. — No 'y ha remei : moral fins a l'ultim de tot.

SIR OLIVERI. — Que 's casi amb la senyora Burleta : seran la corda i el butxí.

FIDEL. — Penso que no necessitem més el senyor Serpeta.

SERPETA. — Abans d'anar-men els demano mil perdons per les molesties ocasionades amb la meua conducta.

SIR PERE (*amb bondat*). — Bé, bé : al cap i a la fi ja ha fet una obra bona.

SERPETA. — Però 'ls demano que no 'n parlin a ningú, del que ha passat.

SIR PERE. — Dimonil ¿Que se 'n dona vergonya, d'aver fet una acció onrada en tota la vida?

SERPETA. — Ah, senyor meul Consideri que jo visc precisament de la maldat i la mentida; i, si s'arribés a saber que he comès una acció onrada, tots els meus parroquians

me girarien la cara. (*Saluda i se'n va.*)

SIR PERE. — Grandíssim murril

SENYORA ESCARDOT. — Ja veu, sir Oliveri,
que no 'ns avem d'esforçar gaire per recon-
ciliar el seu nebot amb la Maria.

SIR OLIVERI (*rialler*). — Sí, sí : així ha d'esser.
Demà mateix la boda. (*Mirant els nuvis.*)
Vos sembla bé?

CARLES SUPERFICIA. — Gracies, oncle.

SIR PERE. — I el consentiment de la noia?

CARLES SUPERFICIA. — Ja fa temps que li he
demanat : ara fa un minut.

MARIA (*amb ignocencia*). — Si no m'ha dit res!

CARLES SUPERFICIA. — Bé m'has dit que sí,
amb els ulls!

MARIA (*al public*). — Diguin-ho vostès amb
les mans.

CAU EL TELÓ

U-48

AQUEST LLIBRE IL·LUSTRAT AMB FACSIMILS DEL
RETRAT DE L'AUTOR, FIGURINS DE L'EPOCA,
DE LA COL·LECCIÓ MASSANA, I VINYE-
TES DIBUIXADES PER EN FABRÉ
I OLIVER, FOU ESTAMPAT A
L'IMPREMTA «L'AVENÇ»,
A BARCELONA, EL
25 D'OCTUBRE
DE 1912

OBRES DE VENDA
EN LA
LLIBRERIA «L'AVENÇ»

DE JACINTO VERDAGUER

	Pts.
Jesús de Nazareth.	1
Flors del Calvari.	3
La Mellor Corona	3
En paper de fil.	6
Corpus Christi.	1'50
En paper de fil.	3
Eucaristiques	5
En paper de fil.	10
Rondalles	3
En paper de fil.	6
Discursos	2
En paper de fil.	4
Al Cel.	2
Viatges	0'50
Excursions	0'50
Flors de Maria.	0'50
Dietari d'un pelegrí a Terra Santa.	0'50
Prosa florida	0'50
Folk-lore.	1
En paper de fil.	2
Cantic dels Cantics, precedit d'Els	
Jardins de Salomó.	1
En paper de fil.	2
Colom, seguit de Tenerife	1
En paper de fil.	2
Perles del «Llibre d'Amic e d'Amat»,	
den Ramon Lull	1
En paper de fil.	2

Col·lecció de Prosistes Catalans

VOLUMS PUBLICATS

	<u>Ptes.</u>
Desil·lusió , novela, per J. Massó Torrens (dos volums)	4
Quan se fa nosa , novela per J. Pous Pagès (dos volums)	4
Discursos d'en Jacinto Verdaguer.	2
En paper de fil.	4
El Futurisme , per Gabriel Alomar	1

EMILI RIERA

Guia Pràctic de la Filatura del Cotó

Aplec dels problemes resoltos que més sovint se presenten en el curs de la fabricació de filats de cotó, taules pràctiques, vocabulari dels termes més usats, &, &.

7 pessetes